

Anti-Emperyalist ve Anti-Oligarşik Mücadelede

KURTULUŞ CEPHESİ

Zafer Bizim Olacaktır!

<http://www.kurtuluscephesi.com>

YIL: 23 SAYI: 131 Ocak-Şubat 2013

Dün Dün İle Gitti Cancağızım,
Bugün Yeni Şeyler Söylemek Lazım!

Legalitenin
Durumu ve Sınırları

Politik-Askeri Mücadele
Nedir ve Neden Kaçınılmazdır?

Ulaş Bardakçı
İlker Akman, Hasan Basri Temizalp, Yusuf Ziya Güneş
Yüksel Eriş
Nedim Atılğan
Mustafa Atmaca

“Yeşil Sermaye”nin Tekelleşmesi
ve Oligarşi

Dünle Gidenler

Oslo’dan İmralı’ya
“Müzakere”den “Görüşme”ye

Günlük Gazete
Modası

- 60'lı ve 70'li yıllarda yükselen devrimci mücadelelerden sonra emperyalizmin ideolojik saldırısı altında solda ve küçük-burjuva aydın kesimde ortaya çıkan "algı" üzerine 3
- Son yıllarda dönem dönem yükselen kitle hareketlerinin legalitenin sınırlarına dayanma potansiyeli ve legal çalışmanın sınırları üzerine bir değerlendirme. 7
- Demokratik hak ve özgürlüklerin olmadığı ya da kullanılmadığı ülkelerde politik-askeri mücadelenin kaçınılmazlığı ve biçimleri üzerine bir irdeleme. 12
- Ve yanındakinin kanlı başı omzuna değince,
ona sıra gelince
sayısını saydı...
Söz istemez
Yaşlı göz istemez
Çelenk melenk lazım değil
Susun
Sıra Neferi Uyusun... 20
21
22
- Üstyapısal olarak uzun yıllardır korunan feodaliteden kalma tefeci-tüccar sermayesinin en irilerinin AKP iktidarıyla gelişmesi ve oligarşi içinde yer alması üzerine bir değerlendirme. 23
- PKK hareketinin ve A. Öcalan'ın ilk kuruluştan bugüne kadar olan dönüşümünün tarihsel irdelemesi. 26
- Son aylarda AKP ile PKK arasındaki "görüşmeler" in yeniden başlaması üzerine bir değerlendirme. 31
- Legalist "sol" un ve ulusalcı kesimlerin yeni moda olarak günlük gazete çıkarmaları üzerine. 34
- DÜN DÜN İLE GİTTİ
CANCAĞIZIM,
BUGÜN YENİ ŞEYLER
SÖYLEMEK LAZIM!
- LEGALİTENİN
DURUMU VE
SINIRLARI
- POLİTİK-ASKERİ
MÜCADELE
NEDİR VE NEDEN
KAÇINILMAZDIR?
- ULAŞ BARDAKÇI
İLKER AKMAN
HASAN BASRİ TEMİZALP
YUSUF ZİYA GÜNEŞ
YÜKSEL ERİŞ
NEDİM ATILGAN
MUSTAFA ATMACA
- "YEŞİL SERMAYE" NİN
TEKELLEŞMESİ
VE OLİGARŞİ
- DÜNLE
GİDENLER
- OSLO'DAN
İMRALI'YA
"MÜZAKERE" DEN
"GÖRÜŞME" YE
- GÜNLÜK
GAZETE
MODASI

KURTULUŞ CEPHESİ

SORUMLU: Sezai Görür

Yazışma Adresi:

Postfach 1414

55504 Bad Kreuznach / Deutschland

<http://www.kurtuluscephesi.com>

<http://www.kurtuluscephesi.org>

<http://www.kurtuluscephesi.net>

<http://www.kurtuluscephesi.de>

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org

Dün Dün İle Gitti Cancağızım, Bugün Yeni Şeyler Söylemek Lazım!

60'lı yılların sonları ile 70'li yıllar, toplumsal hareketlerin yükseldiği ve yayıldığı yıllar oldu. Bu yıllar, emperyalist burjuvazinin ideolojik ve siyasal egemenliğinin sarsıldığı, siyasal olarak tecrit olmaya başladığı, *sosyalist ideolojinin* güçlendiği ve küçük-burjuva aydınları üzerinde kesin bir "hegemonya" kurduğu yıllardı.

80'li yıllar, emperyalizmin dünya çapında jandarmalığını yapan Amerikan emperyalizminin istemeye istemeye "efsanevi dolarları" devalüe ettiği, emperyalist sistem içindeki mutlak hegemonyasının sarsıldığı ve gittikçe sıklaşan ve şiddetlenen ekonomik bunalımlarla yüz yüze kaldığı yıllar oldu.

1980 dünya ekonomik bunalımı ve buna bağlı olarak emperyalizme bağımlı, geri-bıraktırlmış ülkelerde büyük bir "borç krizi"nin ortaya çıkması Amerikan emperyalizminin gerileyişini daha belirgin hale getirdi.

60'lı ve 70'li yıllarda, Avrupa'dan Amerika'ya, Asya'dan Afrika'ya kadar dünyanın her yerinde halk kitlelerinin *politize* olduğu, eskisi gibi yönetilmek istemediği ve "yeni bir dünya için" silahlı mücadeleye giriştiği bu yıllarda, Amerikan emperyalizmi geriletildi ve saldırganlığı kesintiye uğratıldı.

Bunun sinucu olarak Amerikan emperyalizmi, uzun vadede kendi konumunu güçlendirmek ve yitirdiği "prestij"i yeniden kazanmak için de olsa, "*demokrasi projesi*"ni geliştirdi ve geri-bıraktırlmış ülkelerdeki askeri yönetimleri tasfiye etmek zorunda kaldı. "Demokrasi Projesi" çerçevesinde kendisine bağlı küçük-burjuva aydınlarını harekete geçirdi. Geri-bıraktırlmış ülkelere

pek çok akademisyen, gazeteci, ekonomist ABD tarafından finanse edilen "eğitim" süreçlerinden geçirildi. Eğitimlerini tamamlayan küçük-burjuva aydınları "demokrasinin inşası" sloganıyla ülkelerine geri gönderildiler. Bu küçük-burjuva aydınları, ülkelerindeki askeri yönetimler tam olarak tasfiye edilmemiş olmasına rağmen, ayrıcalıklı konumlara getirildiler.

80'li yıllara gelindiğinde, Amerikan emperyalizminin bu geriletilişi karşısında Sovyetler Birliği Komünist Partisi kendi revizyonist "baş iş içinde bir arada yaşama" tezi için uygun bir ortamın oluştuğuna kanaat getirdi. Bu revizyonist tezlerle küçük-burjuva aydınlarını "kazanmayı" amaçlayan bir çizgiye ("*prestroyka*" ve "*glasnost*") doğru evrildi. Bu da geri-bıraktırlmış ülkelerdeki emperyalizm yanlısı küçük-burjuva aydınlarını daha da güçlendirdi.

Böylece "*dün dün ile gitti cancağızım, bugün yeni şeyler söylemek lazım*" söylemi yaygınlaştı ve güçlendi.

Öte yandan 1980 dünya ekonomik bunalımı, emperyalist-kapitalizmin "irisi hastalığı" olan aşırı-üretim bunalımı olarak yaygınlaşmıştı. Emperyalizm, özellikle Amerikan emperyalizmi çok şiddetli bir "talep sorunu"yla yüzyüzeydi. Emperyalizmin ürettiği metalara "talep yaratma" sorunu, yani "pazar sorunu" *yeni-sömürgecilik* yöntemleriyle şu ya da bu oranda çözümlenmeye çalışılmışsa da, 1980 ekonomik bunalımı bu çözümün de kendisini kurtaramadığını açıkça ortaya koydu.

1980 dünya ekonomik bunalımı, bunalımın yükünün geri-bıraktırlmış ülkelere ak-

tarılması sürecinde emperyalist ülkelerdeki küçük ve orta sanayideki üretim araçlarının nispi bir yenilenmesine yol açtı. Bu da emperyalist ülkelerdeki aşırı-üretimi daha da artırdı ve “pazar sorunu”nu daha da şiddetlendirdi. Varolan pazarların toprak olarak genişletilmesi olanaksız olduğundan, tek seçenek mevcut pazarların genişletilmesiydi.

1950’den itibaren uygulanan yeni-sömürgecilik yöntemlerinin amacı da, *toprak* olarak genişletilemeyen pazarların dikey olarak genişletilmesiydi. Bu da, geri-bıraktırlmış ülkelerdeki “kapalı üretim birimleri”nin yıkılması, “pazar için üretim”in yaygınlaştırılması, kırsal nüfusun tasfiye edilerek kentlerde çok daha ucuz işgücünün yaratılması demektir.

Böylece geri-bıraktırlmış ülkelerde, mutlak olarak emperyalizme bağımlı temel sanayi kuruluşları kurulurken, diğer yandan bunlara bağımlı hafif ve orta sanayi (tüketim malları üretimi) belli ölçülerde geliştirilmişti. Fakat bu yeni-sömürgecilik yöntemi geri-bıraktırlmış ülkelerin ödeyemeyecekleri büyüklükte bir dış borçlanmaya yol açtı. Bu da 1980 dünya ekonomik bunalımının 1990’ların ortalarına kadar süren (yaklaşık 15 yıl) uzun ve şiddetli bir “*borç krizi*”ne dönüşmesine neden oldu.

Emperyalist ülkelerdeki üretim araçlarının, özellikle *tüketim malları sektöründe* nispi yenilenmesiyle ortaya çıkan büyük bir üretim artışı ve “borç krizi”nin yaratmış olduğu emperyalist sermayenin sürekli değer yitirmesi, hem metalar için, hem de sermaye için yeni ve daha kârlı pazarlara olan gereksinimi “acil” bir sorun haline getirdi.

İşte bu ortamda geri-bıraktırlmış ülkelerde “ekonominin liberalizasyonu” adı altında emperyalist tüketim mallarının ithalatı ve sermayenin “serbest dolaşımı” gündeme getirildi.

Dönem, tüketim dönemi idi. Geri-bıraktırlmış ülkelerdeki kentsel nüfus hızlı ve yaygın bir tüketime sokuldu. Herşey *hemen* tüketilmeli ve her yeni gün yeni bir tüketim konusu olmalıydı.

Böylece ideolojik ve siyasal planda egemenlik kurmaya başlayan “dün dün ile gitti cancağızım, bugün yeni şeyler söylemek lazım” söylemi tüketimin itici gücü haline geldi.

Burjuva iktisadının ünlü “*beklentiler teorisi*”, “medya” aracılığıyla tüketimi artırma-

nın ideolojik unsuru haline getirildi. Bu amaçla “medya”ya büyük yatırımlar yapıldı. ABD’de “eğitilmiş” pek çok küçük-burjuva aydını “medya”da işbaşı yaptı. Her gün, her saat değişen döviz kurları ve borsa endeksi bu süreci tamamladı.

Artık hergün yeni bir “gün”dü ve her yeni bir “gün”de yeni şeyler tüketmek lazımdı!

Böylesine ekonomik ve siyasal nitelikteki ideolojik saldırı, herkesi ve her kesimi pençesine aldı. Hemen herkes, her gün “yeni” şeyler tüketmeye ve “yeni” şeyler duymaya koşullandı.

Eski dönemde haftada bir ya da iki kez yazan “köşe” yazarlarının yerini haftanın hergünü “yazı” yazan “köşe” yazarları aldı. Borsa haberleri “medya”nın gözdesi oldu. Yemeden içmeye, iletişimden ulaşımaya kadar herşey hergün “değişmek” durumundaydı. “Yeni bir şey” söylemeyen, “yeni bir şey” tüketirmeyen herşey bir yana itildi.

Sonuçta bu gelişme, büyük ölçüde ideolojizeleştirilmiş solu da pençesine aldı. Sol, sınıf bakış açısından, toplumsal özünden ve devrim hedefinden ayrıldı, “yeni bir şey söylemek lazım” söylemine teslim oldu. Sol eskidi, yeni bir “sol” ortaya çıktı.

Yeni “sol”un, artık yeni şeyler söylemesi lazımdı. Ama marksizm-leninizmi “aşan” yeni bir “sol” olanaksızdı. O zaman “yeni şeyler söylemek lazım”, “eski” solun eleştirisine ve yok edilmesine dönüşmeliydi ve öyle de oldu.

Önce insanlar, özellikle sol kitle, emperyalizmin “değiştiğine”, “eski” solun bunu “anlayamadığına”, “çağdışı” kaldığına, “dinozorlaştığına” inandırılmıyordu. Bu amaçla “yepyeni” teoriler ortaya atıldı. Antonio Gramsci’nin “sivil toplum” teorisi “yepyeni teori” ve söylem olarak piyasaya sürüldü. Bu “yepyeni” teori ve söylem daha sonraki yıllarda Antonio Negri’nin “*İmparatorluk*” kitabı ile “taçlandırıldı”.

Ama asıl amaç, solun dünya görüşünün, yani marksizm-leninizmin “eskimiş” olduğunu, “yeni gelişmeleri kavramakta yetersiz” kaldığını belleklere kazımak ve marksist-leninist teoriye “kulak asılmaması”nı sağlamaktı. Bu da “yeni”, “yepyeni” bir şey söylemeyen herşeyin aşağılanması, küçümsemesiyle sağlanmaya çalışıldı.

Örneğin, bir marksist-leninist (ya da bilimsel namusu olan bir ekonomist), “tüke-

tim ekonomisi”ni kapitalizmin “irsi hastalığı” olan aşırı-üretimle ve bunun sonucu ortaya çıkan “pazar sorunu”yla açıkladığında, Marks’ın 160 yıl önce söylediği sözleri “yinelemek”ten başka bir şey yapmamış olur. Dolayısıyla “yeni şeyler” söylememiştir, “dün” söylenenleri bugün yinelemektedir. Oysa “dün dün ile gitti cancağızım, şimdi yeni şeyler söylemek lazım”! Bu yüzden “yaşanılan an”dan dışlanması gerekir!

“İletişim teknolojisi”nde “dev” ilerlemeler sağlanmıştır. Her gün “yepyeni” cep telefonu ya da bilgisayar (örneğin laptoptan note-book’a ve nihayetinde ultra-book) piyasaya çıkmaktadır. Üstelik hepsi “peynir ekmek gibi” satılmaktadır. Marks’ın böyle bir teknolojik gelişmeyi 160 yıl öncesinden bilebilmesi olanaksızdır. Öyle ise “yepyeni şeyler” söylemek lazımdır!

Lenin’e göre, emperyalizm, tekelci kapitalizm olarak üretici güçlerin gelişmesini frenler, engeller. Bu da, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki “zorunlu uygunluk yasası”na aykırıdır. Dolayısıyla emperyalizm, kapitalizmin çelişkilerinin geliştiği ve keskinleştiği, yerini yeni bir toplumsal sisteme (sosyalizme) bırakmasının kaçınılmaz olduğu bir evredir. “Emperyalizm, sosyalizmin arifesidir”.

Lenin’in emperyalizm tahlilindeki, emperyalist-kapitalizmin “üretici güçlerin gelişmesini engellediği” saptamasının karşısına “iletişim teknolojisi”ndeki “dev ilerlemeler” çikartılarak “çürütülür”, “eski” ilan edilir.

Oysa Lenin (ve tüm marksist-leninistler) emperyalist aşamada üretici güçlerin, özellikle üretim araçlarının gelişmesinin “durdugu”nu söylemez. Lenin’in tahlili, emperyalist aşamada kapitalizmin eskisi gibi üretici güçleri geliştiren bir üretim ilişkisi olmadığını, üretici güçlerin gelişmesinin en temel engeli haline geldiğini gösterir. Çünkü hiçbir toplumsal düzen, ne kadar gericileşirse gericileşsin üretici güçlerin gelişimini tümüyle durduramaz. Böyle bir şey üretimin doğasına aykırıdır. Dolayısıyla, asıl olan, üretici güçlerin gelişiminin durdurulması değil, gelişiminin önünde engel olunmasıdır. Toplumsal üretim sona ermediği sürece, hiçbir üretim ilişkisi üretici güçlerin gelişimini ortadan kaldıramaz, onu sadece engeller, yavaşlatır.

Evet, bugün “iletişim teknolojisi”nde “yepyeni” ürünler piyasaya sürülmektedir.

“Bundan yirmi yıl önce” hiç kimsenin “hayaal bile edemeyeceği” türden cep telefonları piyasaya çıkmıştır. Bu bir “gerçek”tir. Ama “hiç kimsenin” vurgusu gerçek dışıdır.

Yeni kuşak dışında kalan “yetişkin nüfus”, özellikle kentli nüfus, bundan kırk yıl önce, “ilk kez” “telsiz telefon”la tanışmıştır. İstanbul’daki “Doğu İş Hanı” (henüz ithalat liberalize edilmediğinden) “kaçak telsiz telefonlar”la doluydu. 80’li yıllar, 200 metre menzilli “telsiz telefonlar”ın en yaygın olduğu yıllardı. Ardından “otomobil telefonları”, “uydu telefonları” ve “mobil telefonlar” piyasaya çıktı. Ve nihayetinde cep telefonları ev telefonlarının yerini aldı.

Bu “telefon teknolojisi”ndeki “başdördüncü gelişme”nin tarihi kırk yıldır. Yani bu “muazzam teknoloji” 40 yıllık (pazar açısından) bir geçmişe sahiptir, yani “yeni bir şey” söz konusu değildir. Dahası çok daha eskiye dayanan bilimsel bir gelişmenin (telsiz iletişiminin keşfi) üretim alanına değil, tüketim alanına uyarlamasından başa bir şey değildir. Bu “iletişim teknolojisi”nin üretici güçlerin gelişmesinin gerçek ve nesnel karşılığı olan üretim sürecine uyarlanmasından söz edilemez. Doğrudan doğruya tüketime, özel olarak da bireysel tüketime yönelik bir “meta” söz konusudur. Aynı durum “bilgi teknolojisi” için de geçerlidir.

“III. Bilimsel ve Teknolojik Devrim” diye sunulan teknolojik gelişmeler üretim süreçlerine çok az uyarlanabilmiştir ve bu da bir süre sonra işlevsiz hale gelmiştir. 80’li yıllarda propagandası yapılan “robotlarla üretim” bugün sadece bilim-kurgu roman ve filmlerinde söz konusudur. Özellikle otomotiv sektöründe kullanılan ve çokluk insan eliyle ulaştırılması zor yerlere yapılacak kaynak işlemlerinde görülen “robotlar” basit mekanik hareketlerden ibarettir.

Özcesi, emperyalist-kapitalizmde bilimsel ve teknolojik buluşlar üretim süreçlerine çok sınırlı ölçüde uyarlanabilmektedir. Bu da üretim araçlarının gelişiminin sınırlandırılmasından başka bir şey değildir. Kapitalizm, kapitalist üretim ilişkileri bu gelişmenin engeli durumundadır.

Bugün bilimsel ve teknolojik buluşların üretim sürecine uyarlanmasıyla elde edilecek üretim artışı ve çeşitliliği öylesine büyüktür ki, böylesi bir üretimin yaratacağı “pazar sorunu” kapitalizmin iflasına yol

açar. Bu nedenle, kapitalizm, kişilerin istem ve arzularının aksine, kendi yıkımına yol açmaksızın üretici güçlerin gelişmesinin önünü açamaz.

Oysa bilimsel ve teknolojik gelişmeler üretim sürecine uygulandığı andan itibaren (ki bunun için bu gelişmeye uygun üretim ilişkileri gerekir), üretimde olağanüstü bir artış ortaya çıkar. Bu da, “herkese gereksinmesine göre” verilmesinin gerçekliğidir. Bunun gerçekleşebilmesi, ancak üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet düzeninin (kapitalizmin) ortadan kalkması ve toplumsal mülkiyet düzeninin kurulmasıyla olanaklıdır. Yoksulluğun değil, zenginliğin paylaşılması, ama şu ya da bu biçimde değil, herkesin gereksinmesini karşılayacak biçimde paylaşılması bu üretimdeki olağanüstü artışla sağlanır.

İşte 160 yıl önce söylenen ve bugün “eskimiş” ilan edilen gerçekler bunlardır.

Bunun karşısında, “dün dün ile gitti cancağızım, bugün yeni şeyler söylemek lazım” diyerek, kapitalist üretim ilişkilerinin dar sınırları içinde ortaya çıkan sınırlı gelişmeyi yüceltmek ve bu gelişmeyi “mutlak gerçek” olarak sunmak, sadece sermayenin daha da merkezileşmesini, tekelleşmesini sağlamaktan başka bir sonuç vermemektedir.

Burada önemli olan, insanların, içinde yaşadıkları koşulların ötesini görmelerinin engellenmesidir. Bu da, gerçeği gösteren herşeyi “eski” ilan ederek sağlanmaya çalışılmıştır. “Eskiye rağbet olsaydı, bit pazarna nur yağardı”!

Dün, yani tarih ve tarihsel gelişme “dünde” kalınca, her gelişme ve her sorun “yepyeni” bir şeymişçesine sunulabilir olur.

Aynı biçimde, “dün” dünle gidince, Kürt halkının uluslaşma mücadelesi ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı da, kolayca görüşmeler ve pazarlıklar konusu haline getirilebilmiştir. Böylece, bir taraf (yani ezilen ulus) bu görüşme ve pazarlıklardan “de-

mokrasi” ve “demokratik özerklik” çıkabileceğini savunurken, diğer taraf (yani ezen ulus tarafı) iktidarın kendi öz çıkarlarının gerçekleştirilmesinin yolu olarak görebilmektedir.

“Dün”, yani tarih unutulmuştur, unutturulmuştur. Bu nedenle de, açık ya da gizli yapılan görüşme ve pazarlıklar kutsanmakta ve meşrulaştırılmaktadır. Bu yolla, “Oslo Görüşmeleri”nin ya da “İmralı Görüşmeleri”nin *gerici* niteliği gizlenebilmektedir.

Bu görüşme ve pazarlıkların *gerici* (ve de anti-demokratik) niteliğini görebilmek için tarihi, yani “dünü” bilmek gerekir.

“Uluslara yapılan her baskı, geniş halk yığınlarının direncini davet eder; ulus olarak baskı altında kalan halkın direnci, her zaman, ulusal ayaklanma eğilimi gösterir. Ezilen ulus burjuvazisinin bir yandan *pratikte*, kendi halkından *gizli olarak* ve ona karşı, ezen ulusun burjuvazisiyle *gerici anlaşmalara* girerken, *bir yandan da* ulusal ayaklanmadan söz etmesi hiçte seyrek görülen bir şey değildir.”* (abç)

Evet, “ezilen ulus burjuvazisi”nin ya da toprak sahipleri ve feodallerinin, kendi ulusundan gizli olarak ezen ulusun burjuvazisiyle (oligarşik yönetimle) el altından görüşmeler yapması “yeni”, “yepyeni” ya da 1990’larda İrlanda ya da İspanya’da ortaya çıkmış bir “çözüm yolu” değildir. Gizli görüşmeler ve pazarlıklarla varılacak yerin, bir bütün olarak Türkiye halklarının aleyhine anlaşmalar olacağını, bundan “demokrasi” çıkmayacağını görebilmek için “dünü” bilmek gerekir.

İstenildiği kadar “dün dün ile gitti” denilsin, “dün”, yani tarih yine kendi yolunda ilerler. Buna ne kadar inanılmazsa inanılmasın, zaman gerçekleri yalın biçimde ortaya koyacaktır, çünkü “ölüm yaşayanı yakalar”..

* Lenin, *Marxizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, s. 73-74.

Legalitenin Durumu ve Sınırları

Dünyanın her yerinde, özellikle geri-bıraktırılmış ülkelerde silahlı devrimci örgütler, legaliteyi (mevcut düzenin yasallığını) ve legal mücadele biçimlerini esas alan, hatta tek yol olarak gören legal (yasal) sol örgütleri, devrimin *barışçıl yollarla gerçekleştirileceği umudunu* yarattıkları, dolayısıyla oportünist ve revizyonist örgütler oldukları için kıyasıyla eleştirmişlerdir. Özellikle Latin-Amerika'da pek çok silahlı devrimci örgüt, legalizmi esas alan "resmi komünist parti"lerinden koparak silahlı mücadeleye girişmişlerdir.

Silahlı devrimci örgütlerin ortaya çıkmasıyla birlikte eski güçlerini ve soldaki "tekellerini" yitirdiklerini gören legal "sol" partiler, silahlı devrimci örgütleri, "kitlelerden kopuk" olmakla, "kitle çalışmasını küçümsemekle" suçlamışlardır. Çokluk legal (yasal) kitle örgütlerinin kilit noktalarını ellerinde bulundurduklarından ve küçük-burjuva sol aydınlar üzerinde etkin olduklarından, silahlı devrimci örgütlerin bu kitle örgütlerinde çalışmalarını ve etkili olmalarını önlemek için her türlü yolu ve yöntemi (ihbarcılık dahil) denemişlerdir.

Genel olarak bu legalist örgütlerin "devrim anlayışı", ekonomizmden türemiştir.

Bilineceği gibi, ekonomizm, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Rusya'daki marksist hareket içinde ortaya çıkmış bir sapmadır. Bu sapmaya göre, kitleleri bilinçlendirmek ve örgütlemek için öncelikle ekonomik gerçeklerin (fabrika yaşamının vb.) teşhiri ile işe başlanmalıdır. Bu teşhirler çerçevesinde kitlelerin ekonomik (ve demokratik) talepleri için mücadeleye geçile-

cektir. Elle tutulur, somut sonuçlar veren bu mücadele içinde kitleler mücadele bilincini (Lenin'in tanımıyla "sendikal bilinç") ve örgütlü olmanın üstünlüğünü kavrayacaklardır. Bu aşamadan sonra, sıra, *ekonomik mücadeleye siyasal nitelik kazandırmaya* gelir. Ekonomizme göre, "Hükümet, polisi ve jandarmayı karşılarna çıkarır çıkarmaz, kitleler, bir grevden sonra, ya da hiç değilse birkaç grevden sonra, kısa vadeli siyasal istemleri anlamaya başlar".* Bir başka tanımla, ekonomik mücadele siyasal mücadeleye (ekonomist bakış açısından kısa ve orta vadede elle tutulur, somut sonuçlar vaat etmeyen bir mücadele) dönüşür. Ekonomik mücadelenin siyasal mücadeleye dönüşmesiyle birlikte siyasal grevler, siyasal mitingler gerçekleştirilir ve sonal olarak *genel grev* örgütlenir.

"Genel grev", ekonomizm için siyasal iktidarı ele geçirmenin en temel ve en belirleyici aracıdır. "Genel grev" sonucunda siyasal düzen çöker ve yıkılır. Böylece devrim, barışçıl "genel grev"ın sonucunda gerçekleşir. Ama tarihte bu "barışçıl yol"la gerçekleşmiş bir tek devrim bile yoktur.

Her durumda ekonomizmin temel sloganı şudur: "*Özlemi duyulacak olan müca-*

* Lenin şöyle yazar: "... baylar, sosyal-demokratların görevinin iktisadi mücadelenin kendisine siyasal bir nitelik kazandırmak olduğu yolundaki iddianızda zekice olan hiç bir şey yoktur; bu, sadece bir başlangıçtır ve sosyal-demokratların temel görevi değildir; çünkü, Rusya dahil, bütün dünyada, iktisadi mücadeleye siyasal nitelik *kazandırmaya ilk kalkışan, çok kez, bizzat polis olmuştur*; hükümetin kimi desteklediğini kavramayı işçiler kendileri öğreniyorlar." (*Ne Yapmalı?*, s. 94.)

dele, mümkün olan mücadeledir, ve mümkün olan mücadele belli bir anda verilmekte olan mücadeledir.”*

Tüm geri-bıraktırılmış ülkelerde legaliteyi esas alan “sol” örgütlenmeler de benzer bir bakış açısına ve çalışma tarzına sahiptirler. Ekonomizm ile bu legalist örgütler arasındaki tek fark, Rus Devrimi öncesinde iktidarı ele geçirmenin temel aracı olarak “genel grev” kabul edilirken, Rus Devrimi’nden sonra “silahlı ayaklanma” temel alınmaya başlanmıştır. Bu da uluorta ifade edilmez, sadece “gizlilik” düzeyinde dile getirilir. Yine de kendilerinin ekonomist bakış açısına sahip olmadıklarını kanıtlamak için, kendi çizgilerini “Sovyetik Ayaklanma Stratejisi” olarak (elbette “gizlilik” koşuluyla) sunarlar.

Lenin’in *Ne Yapmalı?* kitabında açıkça ortaya koyduğu gibi, ekonomizm, *kendiliğindenciliğin* kabulü ve kuramlaştırılmasıdır. Bu yüzden, dünyanın her yerinde kendiliğinden gelişen mücadele süreçlerinde ekonomizm şu ya da bu oranda ortaya çıkar.

Bir “sol” örgütlenmenin nasıl ortaya çıktığına bakarak konuyu açalım.

Bir ülke düşünelim.

Bu ülkenin tarihinde devrimci mücadelenin yürütüldüğü bir dönemin bulunup bulunmaması fazlaca önemli değildir. Söz konusu olan, tarihsel olarak ilk başlangıç noktasında olan ya da büyük bir “yenilgi”nin sonrasında yeniden başlamak noktasında olan bir devrimci ya da “sol” örgütlenmedir.

Örgütlenmeye başlayabilmek için, herşeyden önce devrimin gerekliliğinin bilincinde olan ve devrim yapmak amacını güden insanların varlığı gerekir. Bu insanların deneyimli olup olmamaları, bilgi ve teori düzeylerinin yüksek olup olmamaları önemli değildir. Önemli olan kitleleri örgütlemektir.

Bu insanların “kitleleri örgütlemek” için yapacakları ilk iş, *kitlelerin içine girmektir*. Elbette şu ya da bu insan topluluğunun oluşturduğu bir “kitle” söz konusu değildir. Söz konusu olan kitle, düzenin şu ya da bu biçimde değişmesi gerektiğini düşünen, mevcut düzenden hoşnut olmayan, ona tepki gösteren insanlardan oluşur. Bu nedenle de ilk örgütlenme faaliyeti için gidilecek kit-

le bu özelliklere sahip insanlardan oluşur. Bu “kitle” bilinçli bir sürecin ürünü olmaktan çok kendiliğinden gelişen bir sürecin ürünüdür. Çokluk da, mevcut düzenin izin verdiği, hoş gördüğü “muhalfeft” kesimlidir.

Ülkemiz somutunda, gerek 12 Mart sonrasında, gerek 12 Eylül sonrasında ilk “toplumsal muhalfeft” sanat ve edebiyat çevrelerinde ortaya çıkmıştır. Şu ya da bu biçimde dışarda kalmış “ilerici, demokrat ve solcu” aydınlar bir araya gelerek belli “etkinlikler” düzenlemişlerdir. Bu etkinlikler sanatsal içerikli, düzenin sanatsal eleştirisini yapan etkinlikler olarak ortaya çıkmıştır. Toplumsal düzene karşı olanlar, düzenin değişmesi gerektiğini düşünenler, düzenden hoşnut olmayanlar bu etkinliklere katılarak “toplumsal muhalfeft”in bir parçası haline gelirken, aynı zamanda bu “sanatsal muhalfeft”in gelişmesini sağlarlar.

Burada egemen olan söylem, dil, sözcüğün tam anlamıyla Ezop dilidir, “arif olan anlar”. Terimler ve terminoloji sanatsal içeriktedir. Sözcüklerin özel anlamları sol bakış açısının ifade edilmesinin aracıdır. Dünyanın her yerinde toplumsal mücadelelerin ilk evresinde hemen her zaman yazarlar ve sanatçıların en önde yer alması böyle gerçekleşmiştir.

Mevcut düzenin yasal (legal) sınırları belli ölçüde genişletmesiyle, yani bu tür “toplumsal muhalfeft” hareketlerine göreceli olarak daha hoşgörülü davranmasıyla birlikte bu “sanatsal muhalfeft” kendisini siyasal bir “muhalfeft”e dönüştürmeye başlar. Her zaman olduğu gibi ilk yapılan iş, mesleki örgütlenmelerin oluşturulmasıdır. “Sanat ve kültür merkezleri”, “sanatçılar birlikleri” vb. derneklemeler bu ilk adımın somut ifadeleridir.

Bu aşamada Ezop dili yavaş yavaş terk edilir. Söylenecek sözler daha belirgin bir siyasal terminolojiyle ifade edilmeye başlanır. Bu gelişmeye karşı mevcut düzenin “tepkisi”ne bağlı olarak, siyasal söylemden siyasal örgütlenmeye geçilir.

Siyasal örgütlenme, tartışmasız legal, yani mevcut yasaların sınırları içinde bir örgütlenmedir. Mevcut yasalar siyasal partilerin kurulmasına olanak tanıyorsa, açıktır ki, bu “sanatsal muhalfeft” “birleşik sol parti” oluşturmak için toplantılar düzenlemeye başlar. Bu toplantılarla “sanatsal muhalfeft”

siyasal nitelik kazanır. Yasal gereklilikler yerine getirilir getirilmez *legal parti* kurulur.

Buraya kadar herşey, mevcut düzenin yasaları tarafından belirlenmiştir. Doğal olarak kurulan legal parti de yasaların “emrettiği” çerçevede hareket eder. Ülkemizde olduğu gibi, yasalar, örneğin “Kürt sorunu”nu suç kabul ediyorsa, bu legal parti de “Kürt sorunu”ndan uzak durur. Yasalar ya da “koşullar” “Kürt sorunu”nun konuşulmasını suç olmaktan çıkardığında, legal parti de “Kürt sorunu” konusundaki görüşlerini açıklar.

Elbette bu “sanatsal muhalefet”in “toplumsal muhalefete” ve daha sonra “siyasal partiye” dönüşme süreci küçük-burjuva sol aydınlarının bir çeşit “kadrosal” hareketi durumundadır. “Kitle çalışması” yapmak isteyen değişik “sol” oluşumlar da burada yer alırlar. Pek çok yeni “sol kadro” bu süreçte ortaya çıkar.

Bu süreç, henüz “sanatsal muhalefet” durumundayken bile, “işçi ve emekçi kitlelerle” bağ kurmaya, onları kendi hareketlerinin içine katmaya çalışır. Bu yönüyle işçi örgütleri (sendikalar), yönetsel düzeyde de olsa, bu “sanatsal muhalefet”in bir parçası haline gelirler. Dolayısıyla bu süreçte oluşturulan legal parti, daha ilk andan itibaren “sanat ve kültür” çevrelerinin yanında, sendikalarla da ilişki halindedir. Ajitatif ve sloganlı söylemlerle ifade edersek, legal parti, küçük-burjuva aydınlarını ve işçi sendikalarının saflarına katmıştır.

Bundan sonraki aşama, bu legal partinin (ya da sıklıkla olduğu gibi partilerin) gelişmesi, yaygınlaşması ve “geniş halk kitlelerini kucaklaması” aşamasıdır. Artık planlı, programlı bir çalışma süreci başlamaktadır. İşte legalizmin sorunu da burada başlar.

Sorun, “Ne Yapmalı?” sorunudur.

“Ne Yapmalı?” sorunu, ilk anda legal partinin düzenlediği toplantılara ve “gecelere” olabildiğince çok kişinin katılımını sağlama sorunu olarak ortaya çıkar. Ne ve nasıl yapılmalıdır ki toplantılara “çoşkulu kalabalıklar” katılabilsin?

Alışlageldiği üzere, “çoşkulu kalabalık”ın katılımı için “popüler” kişiler öne çıkartılır. “Sanatsal muhalefet” kökeninden gelen “popüler sanatçılar” toplantılarda sahne alır, “geceleri” aydınlatır! Bu “popüler” kişilerin öne çıkartıldığı afişler, el ilanları hazırlanır, şu ya da buradan sağlanmış “gençler” bu afişleri asar, el ilanlarını dağıtır.

Amaç, legal partinin (ya da legal bir “dernek”in) toplantılarına “büyük katılım” sağlayarak bir “çekim merkezi” görünümü kazanmaktır. Bir kez “çekim merkezi” olduğu “algı”sı oluşturulduğunda, kendilerini “solun tek adresi” olarak sunarlar. Devrimci mücadeleye sempati duyan, mevcut düzene karşı tepkisini ifade etmek isteyen vb. her kişi bu “çekim” gücüne yönelecektir. Böylece de sayısal olarak büyüme sürecine girilmiş olacaktır.

Toplantıları toplantılar, “geceleri” “geceleler” izler. Bu sırada kendiliğinden gelişen ekonomik, demokratik ya da siyasal olaylar karşısında legal parti (ya da “dernek”, “çevre”, “inisiyatif”, “kollektif”) taraftarları ellerine aldıkları pankartlarla, koltuk altlarına yerleştirdikleri bildirilerle “olay yerinde” hazır ve nazır olurlar. Böylece her türlü toplumsal ve siyasal soruna karşı ne kadar “duyarlı” olduklarını, ne kadar bu sorunları “kendi sorunları” olarak gördükleri cümle aleme gösterilir.

Ancak bütün bunlar “yeterli” değildir. Legal parti (ya da diğerleri) olarak siyasal yönlerini daha fazla ortaya koymak ve siyasal düşüncelerini daha geniş kesimlere yaymak gereği duyar. Alışlageldiği üzere, bu amaçla, ilk aşamada aylık ya da iki aylık bir dergi ya da haftalık bülten çıkartılmaya başlanır. Artık *belli aralıklarla* düzenlenen toplantı işlerinin yerini derginin basımı ve dağıtımını gibi *düzenli ve sürekli* işler alır. Bu sürekli işler, “mühim işler” olarak sunulurken yeni katılan “gençler”in harekete geçirilmesinin aracı olur.

Eğer ülkede nispi bir demokratik ortam mevcut ise, kaçınılmaz olarak yerel ya da genel seçimler gündeme gelir. Bu da legal parti (ya da diğerleri) için yepyeni “ufuklar” açar, daha geniş kesimlere ulaşma “umudu” yaratır. Ama “ser”de “solculuk”, “komünistlik” ve hatta “maoist”lik vardır. Öyle birden ve açıkça “seçim zaferi”nden söz edilemez. “Seçimler sadece toplumsal duyarlılığı ölçmeye yarayan bir araç” olarak gösterilir. Seçimlerle mevcut düzenin “değişmeyeceği” daha ilk “seçim beyannamesi”nde ilan edilir. Ama denilir, seçimler de siyasal mücadele için “legal olanaklar sunar, daha geniş kesimlere ulaşmayı sağlar”. “Bu nedenle” derler, “seçimlere katılmak gerekir”!

Bir seçimi bir diğer seçim izler. Genel se-

çimler olmazsa yerel seçimler vardır, o da olmazsa “muhtar seçimleri”. Sendika kongreleri de bu seçim treninin bir vagonu olarak görülür. Şurada kazanılan bir belde belediye başkanlığı, burada kazanılan bir muhtarlık ya da şu sendika şubesi seçiminde yönetime seçtirilen bir ya da birkaç kişi, “büyük özverilerle yürütülen parti (vs.ler) çalışması”nın “büyük başarısı” olarak kabul edilir.

Bu arada dünyanın en bilinen ve en bilinmeyen yörelerindeki “devrimci” gelişmeler an be an izlenir. Her gelişme, büyük coşkuyla sunulur ve kendilerinin, “bugün değilse yarın”ki zaferlerinin bir ifadesi olarak kabul ettirilir. Tüm bunlar “umudu büyütme” olarak sloganlaştırılır.

Bu durumda ve koşullarda “beklenen şey” ya da “özlemi duyulan şey”, kitle mücadelelerinin gelişmesi ve yükselmesidir. Elbette tüm faaliyetler böyle bir “şey” için yürütülmektedir, ama “tarih”, bu yapılanlarla “özlenen” gelişmeyi sağlamamaktadır. Doğal olarak kendi dışlarında (ki buna “nesnel koşullar” da denilebilir) ortaya çıkacak gelişmeler beklenir.

Ve birden bir “olay” gelişir. Bir ekonomik grev, bir öğrenci eylemi “özlenen mücadele” olarak ortaya çıkar. “Umutlar” büyür. Ekonomik grevin tüm işkollarına yayılması, öğrenci eyleminin tüm üniversitelerde baş göstermesi beklenir. Bu amaçla “kadrolar” seferber edilir, bildiri üzerine bildiri yayınlanır, “yayın organları”nın sayfaları bu eylemlerle ilgili haberlerle, röportajlarla ve coşkuyla yorumlarla doldurulur.

Bir süre sonra, ekonomik grev ya da öğrenci eylemi, kendiliğinden başladığı gibi kendiliğinden biter. “Olay”lar geçer, yeni bir kendiliğinden “olay” patlak verene kadar unutulur gider.

Tüm bu zaman içinde “niyet” iyidir! Hep bir şeyler *olması*, bir şeylerin gelişmesi ve sonuçta devrimin *olması* beklenmektedir. Ama *devrim yapmak* hiç akla gelmemiştir. Sadece “bu kez” olmamıştır, gelecek sefer “inşallah”!

Burada durup şu sorulabilir: “Niyet” iyi olsa da, tüm bu yapılanların hangisi devrimin gerçekleştirilmesine yönelik planlı ve programlı bir faaliyetin parçasıdır? Hangi taşın üstüne taş, tuğlanın üzerine tuğla konulmuştur? Hiç!

Sadece zaman geçirilmiş, elde olan

“kadrolar”ın bir bölümü elde tutulabilmiştir. Ekonomizmin söylemiyle, “mümkün olan mücadele belli bir anda verilmekte olan mücadeledir”. Bu da verilmiştir!

Bu anlattığımız süreç hiçbir biçimde devrimci nitelikte siyasal ya da ideolojik bir süreç değildir. Tümüyle boş, anlamsız, ama “dolu” ve “anamlı”ymış gibi “algı”lanan bir süreç söz konusudur.

Ülkemizin yakın tarihine baktığımızda, en revizyonist, pasifist ve oportünist örgütlenmenin bile belli bir planı ve programı olduğunu görürüz. Söylem düzeyinde bile olsa belli bir terminolojiye ve ideolojik bir kavrayışa sahiptirler. Bugün bunların “esamesi” bile okunmamaktadır. Bunun nedeni de, yaşanan süreçteki ideolojisizleşme ve depolitizasyonun soldaki yansımasıdır ve *kendiliğindenciliğin* kabullenilmişliğidir.

Bu kabulleniş öylesi boyutlara ulaşmıştır ki, Che’nin legalizmin niteliğini ve sınırlarını tanımladığı şu değerlendirmesi bile onlara tanıdık gelmez:

“Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şurada burada seçimi kazananların başarıları; iki milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun... Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, herşeye yeniden başlamak gerekir.

Bu tutum neden ileri geliyor? Halk enerjisini neden hep böyle boşuna harcıyor? Bunun tek nedeni var: Bazı Amerika ülkelerinde ilerici güçler taktik hedefler ile stratejik hedefleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırıyorlar, küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek istemişlerdir. Bu önemsiz saldırı mevzilerini ve elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiliğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz.

Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakarlıklar pahasına her yıl alaylarını se-

ferber eder. Bunlar düşman topçusunun ateşine maruz kalan geçici mevzilerdir.

Bu mevzilerin adı, parlamentodur, kanuniliktir, yasal ekonomik grevdur, ücret artışıdır, burjuva anayasasıdır, bir halk kahramanının serbest bırakılmasıdır... Ve işin en kötü tarafı şudur ki, bu mevzileri elde etmek için bile, burjuva devletin oyun kurallarını kabul etmek ve bu tehlikeli siyasal oyuna katılmak iznini alabilmek için de uslu ve aklı başında insanlar olduğumuzu, hiçbir tehlike arz etmediğimizi; örneğin kışlalara ve trenlere saldırmak, köprüleri uçurmak, katilleri ve işkence uzmanlarını cezalandırmak, dağlara çıkıp ayaklanmak ya da yumruklarımızı sert ve kararlı bir biçimde kaldırarak, Amerika'ya son kurtuluş mücadelesinin kesin müjdesini vermek gibi tehlikeli işlerle bir alış-verişimizin olmadığını ispat etmek lazımdır."

İşte legalizmin ve kendiliğindenciliğin geldiği düzey öylesine boyutlara ulaşmıştır ki, kendisine "devrimci" diyenler bile Che'nin böylesine önemli saptamasına yabancılaşabilmiştir.

"Oyunun", yani legalizmin kuralları vardır. Che'nin açıkça belirttiği gibi, bu "oyunu" oynamak isteyenler, bu "oyuna" katılabilmek için bu kurallara uymak zorundadırlar. En temel kural, silahlı mücadeleden uzak durmaktır.

Bu "oyunu" böyle oynamayacaklarını söyleyenler de çıkacaktır. Bir yandan "oyunun kurallarına" uyarken, diğer yandan silahlı devrimci mücadelenin kitleler üzerindeki etkisinden yola çıkarak silahlı eylem yapmayı ihmal etmeyerek de bu "oyunu"

oynuyormuş gibi görünebilirler. Legaldeki "militanlar", eski DY'nin teorize ettiği gibi, legal mücadele içinde (polisle çatışarak, kısa dönemli tutsaklıklar yaşayarak) "pişerken", illegal "militanlar" ("askeri aparat") silahlı eylemleri gerçekleştirirler. Ancak tüm bu "çok yönlülük", baştan itibaren politik-askeri bir stratejik bakış açısına sahip olmadığından, devletin baskısı yoğunlaştıkça bir ikilemele yüzyüze gelirler: Ya legalite ya da illegalite. Sonuç, her zaman olduğu gibi, legalizmin egemenliğidir.

Bugün ülkede "öfke"nin büyümesiyle "umut"lar yeniden "büyütülmeye" başlamıştır. 29 Ekim ve 10 Kasım'daki gelişmeler "ulusalci" kesimleri "umut"landırırken, OD-TÜ olayları "solcu"ları "umut"landırmıştır. Ama henüz "ne ve nasıl yapmalı" sorusunun sorulduğu bir gelişme mevcut değildir. Herşey kendiliğinden gelişmelere "endeks"lenmiştir. Egemen sınıfların baskı aygıtı olan devlet ve devletin (polisin dışındaki) zor güçleri bir yana itilmiştir. Polisin "biber gazı" ile yaptığı saldırılar "orantısız güç kullanımı" olarak "algı"latılmaktadır. Hiç kimse, hiçbir legal oluşum, mevcut düzenin gerçek "gücü"nü aklına bile getirmemektedir. Akla getirilmediği için de, "umulan" büyük kendiliğinden gelişmeler karşısında bu "güç"ün harekete geçirilmesi durumunda ne yapılacağı da unutulup gitmiştir. Daha da vahim olanı, "umudu büyüt"mekten söz edilirken, "umulan" gelişmeler karşısında devletin artan baskısı karşısında politik-askeri örgütlenmenin unutulmuş olmasıdır.

Görülen o ki, bu kendiliğindenlik içinde legalitenin sınırlarına ulaşılmadan ve legalizmin pasifizmini yaşamadan politik-askeri bir örgütlenmenin gerekliliğinin bilinci bir yana, "farkındalığı"nın bile kısa vadede ortaya çıkamayacağıdır.

Politik-Askeri Mücadele Nedir ve Neden Kaçınılmazdır?

Toplumsal mücadeleler tarihi, haksızlığa, zorbalığa, gericiliğe ve yoksulluğa karşı başkaldırıların ve isyanların tarihidir. Bu nedenle *Komünist Manifesto*, “tarih, sınıf mücadelelerinin tarihidir” diye başlar.

Tarihte ezilenlerin, sömürülenlerin ve baskı altında olanların başkaldırıları ve isyanları, hemen her zaman zor kullananlara karşı kendiliğinden ve zor araçlarıyla yapılan direniş olarak ortaya çıkmıştır. Silahlı isyan, silahlı başkaldırı, silahlı ayaklanma ya da silahlı direniş, egemen sınıfların zoruna ve şiddetine karşı gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, ezilenlerin, sömürülenlerin, baskı altında olanların isyanı, “üsttekiler”in zorunu zor araçlarıyla bertaraf etmeye yöneliktir. Bu yönüyle silahlı hareketlerdir ve karşılıklı silah kullanımını içerdiği için de bir savaş özelliği taşır.

Ama tarihte *savaş* denildiğinde, ilk aklı gelen ülkeler, devletler ve uluslar arasındaki silahlı çatışmalardır. Bu nedenle de savaş tarihi, her zaman ülkeler ya da devletler arasındaki savaşın tarihi olarak karşımıza çıkar. Savaş sözcüğü, her durumda bu anlamda kullanılır.

Bugüne kadarki en büyük savaş kuramcısı olarak bilinen Clausewitz savaş şöyle tanımlar:

“Savaş, hasmı irademizi yerine getirmeye zorlayan *bir şiddet hareketidir*.”

Şiddet, şiddeti göğüslemek için, bilim ve sanatların buluşları ile silahlanır. ... Şiddet, yani fizik kuvvet (çünkü Devlet ve Kanun kavramlarının dışında manevi kuvvet diye bir

şey yoktur), böylece savaşın *aracı* olmaktadır; *ereği* ise düşmana irademizi *zorla* kabul ettirmektir. Bu ereği tam bir güven içinde gerçekleştirebilmek için, *düşmanı silahtan arındırmak* gerekir, ve işte bu *silahsızlandırma*, tanımlama gereği, savaş operasyonlarının gerçek anlamda ilk amacıdır. Bu amaç son ereğin yerini almakta, onu bir bakıma, savaşın kendisine ait bir şey değilmişçesine, bir kenara itmektedir.”* (abç)

Savaş, yani ülkeler ve devletler arasındaki şiddet hareketi, baltadan gürze, kalkandan zırha, mızraktan kılıca, tüfekten topa, tanktan uçağa kadar pek çok savaş aracının kullanıldığı bir zor eylemdir. İnsanlık tarihi kadar eskiye dayanan savaşlar, zaman içinde gelişen ve yetkinleşen zor araçlarıyla daha karmaşık ve bütünsel bir şiddet hareketi haline gelmiştir.

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren savaş, birden ve keyfi olarak ortaya çıkan bir şiddet hareketinden çok, siyasal amaçları olan ve önceden planlanan bir şiddet hareketi olmuştur. Bu nedenle de savaş, “politikanın başka (şiddet) araçlarıyla devamı” olarak tanımlanır.

20. yüzyıla kadar hemen hemen tüm savaşlar “meydan muharebesi” tarzında gerçekleşmiştir. Belli bir “meydan”da (genellikle ova gibi geniş düzlüklerde) karşı karşıya gelen düşman silahlı güçler birbirleriyle kıyasıya çatışmaya girer. Savaşın kaderi ve

* Carl von Clausewitz, *Savaş Üzerine*, s. 40, May Yay.

sonucu bu “meydan”da yapılan muharebe tarafından belirlenir.

Ateşli silahların (top, tüfek vb.) icadıyla birlikte gerçekleşen “modern savaşlar”, eski dönemde olduğu gibi “meydan”da karşılıklı güçlerin konumlanmasıyla, mevzilenmesiyle başlar. Bu nedenle, her bir taraf, kendisine üstünlük sağlayacak mevkilerde mevzilenmeye çalışır. En “stratejik yere” toplar yerleştirilir. Süvariler en uygun zamanda saldırmak için konuşlandırılır. Topların önünde “piyadeler” yer alır.

Savaş, top atışlarıyla başlar. Top atışlarının amacı, olabildiğince uzak mesafeden düşmanın mevzilerini tahrip etmek, mevzilerde gedikler açmak ve olabildiğince çok zayıt vermesini sağlamaktır. Doğal olarak, böylesi bir savaşta topların “menzili” belirleyici bir yere sahiptir. Açıktır ki, daha uzun menzilli toplara sahip olan taraf açık bir üstünlüğe sahiptir. Bu da daha gelişmiş topların üretimiyle, yani demir-çelik sanayisinin gelişmesiyle olanaklı olmuştur.

Belli bir mesafede ve sürede yapılan top atışlarını piyadelerin hareketi izler. Piyadeler “göğüs göğüse” savaşır. Her iki tarafın piyadeleri iç içe geçtiğinden, toplar işlevsiz kalır. Böylece sahneye sürülebilecek üçüncü güç olarak süvariler ortaya çıkar. At üstünde daha iyi silah kullanan, daha iyi kılıç sallayan taraf, düşman piyadesi üzerinde üstünlük sağlar.

Sonuçta daha gelişkin toplara, daha iyi eğitilmiş süvarilere ve daha savaşkan piyadelere sahip olan taraf muharebeyi kazanır.

Bu “meydan muharebesi”, 20. yüzyılın ortalarına kadar savaşın kaderini belirleyen savaş tarzı olarak ortaya çıkmıştır. Osmanlı'nın “dillere destan” Mohaç zaferi de, Napolyon'un Austerlitz Muharebesi de, yenilgiye uğradığı Waterloo Muharebesi de, 26 Ağustos 1922'deki “Başkomutanlık Meydan Muharebesi” de bu savaş tarzının yürütüldüğü muharebelerdir.

Ancak “modern savaş”ın belirleyici unsuru, silahlı güçlerin konumlandığı mevzilerdir. Derin hendekler, çukurlar, kum torbalan vb. araçlarla tahkim edilmiş mevziler “modern savaş”ın vazgeçilmez unsurları olmuşturlardır. Bu nedenle de, “modern savaş”la birlikte “mevzi savaşı” kavramı ortaya çıkmıştır. Mevzi savaşının doruk noktası ve en kanlı sahnesi I. Yeniden Paylaşım Savaşı'nda

Verdun'daki Fransa-Almanya cephesinde gerçekleşmiştir. Milyonlarca asker, birkaç metrelik ilerleme için yaşamlarını yitirmişlerdir.

Verdun Savaşı, mevzi savaşının doruğu olduğu kadar sonu da olmuştur.

II. Yeniden Paylaşım Savaşı'ya birlikte Nazilerin “yıldırım savaşı” adını verdikleri *hareketli savaş* tarzı ortaya çıkmıştır.

Hareketli savaş, diğer tanımlamayla “*manevra savaşı*”, meydan muharebesinden ve klasik mevzi savaşından farklı olarak, geniş bir bölgede askeri birliklerin kendileri için en uygun konumda savaşa girmelerini sağlayan esnek bir savaş tarzıdır. En temel özelliği, askeri birliklerin belli bir mevziye bağlı olarak savaşmaktan kaçınmalarıdır. Bu nedenle, hareketli savaş, düşmanın savunma mevzilerine karşı değişik manevralar yaparak *saldırmayı* esas alır.

Bu iki savaş tarzı, yani mevzi savaş ve hareketli savaş, askeri dilden politik dile aktarılarak “*yıpratma savaşı*” ve “*cephesel saldırı savaşı*” olarak iki farklı *politik stratejinin* belirleyicisi olmuşturlardır. Öyle ki, I. Yeniden Paylaşım Savaşı öncesinde Karl Kautsky ile Rosa Luxemburg arasındaki devrim stratejisi tartışmalarının odak noktasını oluşturmuşlardır. (Bu iki savaş tarzının en ünlü teorisyeni Hans Delbrück. Özellikle “*Savaş Tarihi*” kitabında bu iki savaş tarzını ayrıntılı olarak inceler.)

Genellikle ülkelerin genelkurmaylarının “*nizami savaş*” (düzenli savaş) olarak tanımladıkları bu iki savaş tarzı, ülkeler ve devletler arasındaki savaşlara ilişkin olduğundan, her durumda düzenli orduların savaş tarzı olarak kabul edilmiştir. ABD askeri kurmaylarının tanımlamasıyla “*simetrik savaş*” tarzlarıdır.

“ASİMETRİK SAVAŞ” YA DA GERİLLA SAVAŞI

Söz konusu olan ülkeler ve devletler olmayıp da ezilenler, sömürülenler, baskı altında olan halklar söz konusu olduğunda, savaş, yani şiddet hareketi tüm tarihsel anlamını bir yana iter. Ezilen halklar, sömürülen sınıflar ve baskı altındaki uluslar, kendilerini koruyacak ya da düşmanını yenilgiye uğratabilecek düzenli askeri güçlere sahip değillerdir. Onlar, yaşayan, çalışan, üreten, ama sömürülen, ezilen, baskı altında tutu-

lan “sivil” kitlelerdir. Onların üzerindeki baskı, egemenlerin silahlı güç tekeline dayanan düzenli ordularıyla sağlanır. Dolayısıyla baskıya, sömürüye karşı durabilmek, bu baskı ve sömürü düzenini ortadan kaldırabilmek için, herşeyden önce silahlanmaları (egemenlerin silah tekeline kırmanın başka yolu yoktur) ve düşmanın düzenli ordularını yenilgiye uğratmaları gerekir.

Başta da belirttiğimiz gibi, ezilenlerin ve sömürülenlerin başkaldırıları, uzun yıllar *kendiliğinden* ortaya çıkan isyanlar şeklinde olmuştur. Diğer bir ifadeyle, baskının en dayanılmaz olduğu bir aşamasında ezilenler ve sömürülenler ayaklanırlar. Onların ayaklanması öfkenin dışavurumudur. Bu “öfke patlaması”, ilk andan itibaren karşı tarafın silahlarını ele geçirmeye yönelik kendiliğinden saldırılarla gerçekleşir. Askeri eğitime sahip olmayan isyancılar, ele geçirdikleri silahlarla saldırılarını sürdürürler. Silahlarının ve sayılarının az olduğu yerde geri çekilirler ve ülkenin her bir bölgesine dağılırlar.

Bu dağınık güçler, ülkenin her bir bölgesinde düşmanın kendilerini yok etmeye yönelik harekâtlarına ve saldırılarına karşı direnirler. Bu direniş, kimi durumda belli bir yerde “mevzilenmek” biçiminde olabileceği gibi, kimi yerlerde “vur-kaç” türü saldırılar şeklinde yürütülür.

İsyan hareketlerinin kendiliğinden niteliği yüzünden, gerek ilk başlangıçtaki saldırılar, gerekse daha sonraki parçasal silahlı direnişler belli bir plandan, programdan yoksundur. Askeri terimlerle ifade edersek, bir savaş planlaması ya da savaş stratejisi söz konusu değildir.

Bu tür isyanlar, genellikle “elebaşları”nın öldürülmesiyle sona erer. Ancak “elebaşları” öldürülse bile, kalanların bir bölümü savaşı sürdürmeye yönelir. Bu savaşı sürdürme çabası, her durumda uzun vadeli bir planlamayı gerekli hale getirir. Böylece ezilen ve sömürülenlerin silahlı isyanı *planlı ve programlı* bir silahlı mücadeleye doğru evrilir. Ancak başlangıçtaki güçlerini yitirdiklerinden daha zayıftırlar ve sayısal olarak azdırlar. Dolayısıyla, sayısal olarak az ve zayıf silahlanmaya sahip olduklarından, onların savaş tarzı da bu koşullara uygun olarak değişikliğe uğrar.

Genellikle “çete savaşları” olarak küçültücü sıfatla tanımlanan bu savaş tarzı, 20. yüzyılın ortalarına kadar tüm kendiliğinden

isyan ve ayaklanmaların kaçınılmaz bir son evresi olarak ortaya çıkmıştır. Ta ki kendiliğinden isyan ve ayaklanmaların yerine planlı ve programlı mücadeleler, yani devrimci mücadeleler dönemi başlayana kadar bu “çete savaşı”, düzenli ordulara karşı halk kitlelerinin düzensiz (*gayri nizami*) savaşı olarak varlığını sürdürmüştür.

İnsanlığın, devrimlerin kendiliğinden olmadığının bilincine ulaşmasıyla birlikte, devrim yapmak için yola çıkanlar, her zaman önceden kime karşı ve nasıl savaşılacağını belirlemeye çalışmışlardır. Böylece *devrim stratejileri* oluşturulmuştur.

Devrim, ezilen ve sömürülenlerin, baskı altında olan halk kitlelerinin, baskıyı bertaraf etmeleri ve sömürü düzenini ortadan kaldırmaları eylemidir. Baskı ve sömürüye karşı çıkanlar var olduğu koşullarda, temel sorun, bu güçlerin, egemen sınıfların güçlerini nasıl yenilgiye uğratacağıdır. Bu nedenle de, kendi ve karşı tarafın güçlerinin ne olduğunu saptamakla işe başlanır.

Baskı, mevcut düzenin kendi “yasal” silahlı güçleriyle sağlandığından, baskıyı bertaraf etmek, mevcut düzeni yıkmak, ancak bu “yasal” silahlı güçleri etkisizleştirmekle ve yenilgiye uğratmakla olanaklıdır. Bir maddi güç, ancak bir başka maddi güç tarafından ortadan kaldırılabılır. Dolayısıyla da, baskı güçlerinin yenilgiye uğratılabilmesi için, onları yenilgiye uğratabilecek güç ve yeterlilikle silahlı gücün varlığı gerekir. Böylece sorun, *baskı güçlerini yenilgiye uğratabilecek bir silahlı gücün yaratılması* sorunu haline dönüşür.

Tarihin açıkça ortaya koyduğu gibi, ezilen ve sömürülen halk kitlelerinin kendiliğinden isyanları, her durumda silahlı bir başkaldırı halini alır. Bu nedenle de, egemen sınıflar, ezilenlerin ve sömürülenlerin (kendiliğinden olsa bile) silahlı başkaldırılarına ezebilmek için “yasal” silahlı güçlerini önceden eğitirler ve düzenlerler. Bu eğitim ve düzenleme, amiyane deyimle, “yılanın başının küçükken ezilmesi”ni esas alır. Kendilerine karşı, küçük de olsa, bir silahlı gücün oluşmasına izin vermezler. Büyük bir silahlı güç haline gelebilmek için küçükten büyüğe doğru bir süreç gerekir. Karşı tarafın “küçükken ezme”ye yönelik hazırlığı ve örgütlenmesi karşısında küçük silahlı gücün yapabileceği ilk şey ayakta kalabilmektir. Bunu başarabildiği sürece kendi gücünü ge-

liştirme olanağı ve zamanı kazanır. Gerilla savaşının ilk büyük kuramcısı ve pratikçisi olan Mao Zedung'un tanımıyla, bu evre, kendini koruma ve geliştirme aşamasıdır.

Bir ülke içinde silah tekeli elinde bulunduran "yasal" düzen, kaçınılmaz olarak küçük de olsa bir silahlı gücün varlığını sürdürmesine göz yummaz. Bu nedenle küçük silahlı gücü etkisiz kılabilme için her türlü yolu ve aracı kullanır. Açıktır ki, küçük de olsa silahlı bir güce karşı en etkin mücadele yolu, bu gücü askeri olarak yok etmektir. Böylece küçük silahlı güce karşı imha (yok etme) harekâtları düzenlenmeye başlanır.

Bu imha harekâtlarının amacı, küçük silahlı gücü bulup yok etmektir. Bu yüzden, küçük silahlı güç, belli bir yerde mevzilenmiş ve düşmanını bekleyen bir güç olarak varlığını koruyamaz. Onun yapabileceği tek şey, düşmanın kendisini bulmasını önlemek için *sürekli hareket* etmektir. Askeri literatürün "mevzi savaşı" bu silahlı güç için hiçbir değere sahip değildir.

Küçük silahlı güç, bir yandan varlığını korumak için hareket ederken, diğer yandan düşmanın hareketini sınırlamak ya da engellemek için karşı hareketler düzenlemek durumundadır. Böylece düşman güçlerinin kendisini imha etmeye yönelik harekâtları etkisizleştirilmeye çalışılır.

İşte gerilla savaşı, bir yandan kendi güçlerini korurken, diğer yandan kendini korumak ve geliştirmek amacıyla düşman güçlerinin yıpratılmasına ve zayıflatılmasına yönelik askeri harekâtları içerir.

Askeri kurmayların "*gayri nizami savaş*" adını verdikleri savaş budur.

Ancak bu "gayri nizami savaş", yani gerilla savaşı kavramı, tek başına nitelik belirleyici değildir. Yani gerilla savaşı ile devrimci mücadele özdeş değildir. Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi, "Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegalibe de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir". Bir silahlı gücün gerilla savaşı yürütmesi, onun devrimci bir mücadele yürüttüğü anlamına gelmez. Yakın tarihte görüldüğü gibi, Nikaragua'da Sandinistlere karşı Amerikan emperyalizminin örgütlediği "kontralar" da, Afganistan'da Taliban güçleri de gerilla savaşını yürütmüşlerdir. Bugün Suriye'de "muhalefet" de Türkiye'nin desteğinde gerilla savaşı yürütülmektedir.

"Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına **Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi** denir."*

Bu saptamanın ışığında diyebiliriz ki, gerilla savaşı, politik amaçları bir yana bırakıldığında sadece *askeri bir savaş tarzıdır*, savaş biçimidir. Bu savaş tarzında da, savaşın, askeri savaşın kuralları geçerlidir. Gerilla savaşının askeri bir savaş tarzı olduğu ihmal edilirse, bu ihmal ağır bedellere yol açar. Çünkü askeri savaşın en temel ilkesi, düşmanın askeri güçlerinin imhasıdır. Bunu hesaba katmayan tarafın, gerilla savaşı da yürütse, yenilgiye uğraması kaçınılmazdır.

Gerilla savaşı, genel olarak askeri savaşın ilke ve kurallarına tabi olmakla birlikte kendine özgü özelliklere ve kurallara sahiptir. Bu da onu diğer savaş tarzlarından (mevzi savaşı ve hareketli savaş) ayıran özelliklerdir.

"Gerilla savaşı, güçlü şekilde donatılmış ve iyi eğitilmiş olan saldırgan bir orduya karşı koyan, iktisadi bakımdan geri bir ülkenin geniş kitlelerinin savaşıdır. Düşman güçlüyse ondan sakınılır. Düşman güçsüzse ona saldırılır... Cephenin sabit bir yeri yoktur. Düşman neredeyse cephe de oradadır.

Düşman üzerinde ezici üstünlüğü gerçekleştirmek için, hücum ve geri çekilmeye, insiyatif, esneklik, hızlilik, şaşırtmaca, saldırı ve geri çekilmeye ani hareket etmeyle, birlikler düşmanın yeter derecede korunmadığı yerlere yoğunlaştırılır."**

Mao Zedung'un saptamasıyla, gerilla savaşı, askeri savaşın "kendi gücünü korumak ve düşmanın güçlerini imha etmek" ilkesine uygun olarak yürütülür. Ancak mevzi savaş ya da hareketli savaş gibi düşmanın askeri güçlerinin topyekün imhası amacına yönelmez. Bunun yerine düşmanın topyekün imha edilmesi amacına ulaşmak için zaman unsurunu kullanarak düşman güçlerini *yıpratmayı* hedefler (yıpratma savaşı).

Gerilla savaşında yıpratma amacı, zayıf bir gücün, zaman içinde, kendisini güçlen-

* Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim II-III*.

** Giap, *Halk Savaşının Askeri Sanatı*, s, 91-92.

direrek düşmanı topyekün yenilgiye uğratabilecek düzeye gelirken, düşman güçlerini küçük küçük imha ederek gerçekleştirilir. Bu nedenle de, gerilla savaşı, çabuk sonuçlu bir savaşın değil, *uzun ve uzatılmış* bir savaşın bir biçimidir.

Bugüne kadarki savaş tarihi, “gayri nizami savaş” olarak gerilla savaşının bütünsel bir stratejinin parçası olarak bilinçli biçimde yürütülebileceğini tanıtlamıştır. İnsanlık, savaş tarihinden elde ettiği bilgi ve deneyimleri *bilinçli* olarak kullanarak gerilla savaşını *devrimci mücadelenin bir aracı* haline dönüştürebilmiştir.

GERİLLA SAVAŞIYLA ZAFER KAZANILABİLİR Mİ?

Gerilla savaşı, maddi ve teknik olarak üstün bir güce karşı maddi ve teknik olarak zayıf bir gücün savaşıdır. Bu yönüyle gerilla savaşı, maddi ve teknik olarak üstün bir güçle savaşmanın en temel savaş yöntemidir. Ancak bu maddi ve teknik olarak üstün güç tek başına gerilla savaşıyla yenilgiye uğratılamaz. Çünkü gerilla savaşı, niteliği gereği düşmanın büyük güçlerinin imha edilmesini sağlayacak güçten yoksundur. Düşmanın savaş gücünün yenilgiye uğratılabilmesi için, herşeyden önce bu gücü bütünsel olarak etkisizleştirecek, silahsızlandırılacak bir güce gereksinim vardır. Gerilla savaşı dağınık ve düzensiz niteliği ile böyle bir güç değildir. Sadece böyle bir gücün yaratılabilmesi için gerekli koşulların oluşturulmasının temel yoludur.

Düşman güçlerini yenilgiye uğratabilmek için, asıl olarak savaş alanındaki (savaş alanının bir ülke olduğu durumda tüm ülkedeki) güçlerini savaşamaz hale getirecek yeterlilikte bir güce, orduya gereksinim vardır. Bu da, gayri nizami savaşı değil, *nizami savaş*ı gerektirir. Nizami savaş ise, sadece nizami askeri güçlerle, yani *düzenli orduyla* yürütülebilir.

Devrimci askeri stratejide gerilla savaşı, bu nedenden dolayı, küçük ve zayıf devrimci askeri gücün gelişip düzenli ordular haline dönüşmesini hedefler. Genel olarak “Halk Savaşı Stratejisi” olarak tanımlanan bu devrimci strateji, gerilla savaşıyla askeri güçlerin korunup geliştirilmesini ve gerilla gücünün düzenli orduya dönüşmesini esas alır.

Gerilla güçlerinin mekan içinde bir araya getirilerek oluşturulan görel olarak daha büyük birliklerle düşmanın daha büyük askeri güçleri imha edilebilir. Bu da, nitelik ve biçim olarak gerilla savaşından daha çok *hareketli savaş* özelliğini taşır. Ancak gerilla güçlerinin belli bir zamanda ve mekanda bir araya getirilmesiyle oluşturulan görece olarak daha büyük birliklerin oluşturulması geçicidir. Dolayısıyla tam ve gerçek anlamıyla hareketli savaşın yürütülmesi için yeterli değildir.

Gerilla savaşının gelişimine paralel olarak hareketli savaşı yürütecek askeri güçler yaratılmak zorundadır. Bu askeri güçler, sadece savaş tarzıyla değil, aynı zamanda örgütlenme, bileşim, silahlanma ve komuta özellikleriyle de gerilla güçlerinden ayırır ve kısmen düzenli ordu örgütlenmesine yaklaşır. Bir gerilla gücünün hareketliliğini sınırlayacak ölçüde daha ağır ve etkili silahlara sahip olan bu güçler, büyük birimler halinde hareket ederler. Bu yüzden de gerilla gücü kadar hareketli ve esnek değildirlir. Hareketli savaşla birlikte cephe hatları ortaya çıkmaya başlar. Oysa cephe hatları gerilla güçleri için bir kapan özelliği taşır. Bu nedenle gerilla savaşı cephesiz bir savaştır.

Halk savaşı stratejisinin üçüncü evresi, *düzenli ordular* evresidir. Bu evrede, iki silahlı güç, ülkeler ve devletler arası savaşta olduğu gibi karşı karşıya gelirler. Düzenli ordu savaşında da, hareketli savaşta olduğu gibi, düşmanın büyük askeri güçlerinin imhası amaçtır, ancak bu amaca daha geniş kapsamda yönelinir.

Bu gelişme sağlanmadığı süreçte, gerilla savaşıyla düşmanın yenilgiye uğratılması olanaksızdır. Diğer bir ifadeyle, gerilla savaşı, devrimci güçlerin hareketli savaş ve düzenli ordular savaşı evrelerine ulaşılabilmesi için gerekli ve zorunlu olan bir savaş tarzıdır.

Yine de her durumda savaşın politik amaçlı savaşın araçlarını ve biçimlerini belirler. Eğer amaç devrim yapmak ya da ulusal kurtuluşu sağlamak ise, açıktır ki, düşman güçlerinin topyekün imhası ya da teslim alınması için hareketli savaş ile düzenli ordu savaşı kaçınılmazdır. Bu gerçekleşmediği süreçte zaferden sadece sözel olarak söz edilebilir.

Gerilla savaşı, esnek ve düzensiz özellikleriyle değişik politik amaçların gerçekleştiril-

rilmesinin aracı olarak da kullanılabilir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, “mahalli mütegalibe” de, düzenli birlikleri yenilmiş ordular da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir. Burada amaç, düşmanın kendisini topyekün imha etmesini önlemek, saldırılarını bertaraf etmek ya da saldırısının kendisine pahalıya mal olacağını göstermekten ibarettir.

Yine yukarıda ifade ettiğimiz gibi, amaç, karşı tarafı sürekli tedirgin etmek, ülkesel ölçekte istikrarsızlık yaratmak ise, bu durumda da gerilla savaşı bir araç olarak kullanılabilir. Bu durumda, gerilla savaşı, “terör hareketi” haline dönüşür. Burada “olumlu amaç”, yani düşmanı yenilgiye uğratma ya da siyasal iktidarı ele geçirme amacı mevcut değildir. Diğer tanımla, gerilla savaşı bütünsel bir stratejinin parçası olmaktan çok, sınırlı amaçlar için kullanılan bir silahlı gücün eylem tarzı olarak ortaya çıkar. Sınırlı amaç, silahlı eylemlerle (ki bunlar “terör eylemleri”dir) yaratılan kargaşa, istikrarsızlık ve yığı ortamında karşı tarafın belli koşulları kabul etmesini sağlamaktır.

Bu sınırlı amaç, hemen her durumda bir “pazarlık” ortamının yaratılmasına yöneliktir. Ancak burada esas olan, amacın sınırlı niteliğinden daha çok, “sınırsız” bir savaş ortamının sürdürülebileceği ve topyekün bir savaşa dönüşebileceği “algı” sını yaratmaktır. Bu “algı” içinde sınırlı amaç bir “pazarlık unsuru” olarak ortaya konulur. Böylece karşı taraf, daha büyük ve daha uzun süreli bir tehlike karşısında daha sınırlı bir amacı kabul etmek zorunda bırakılır. 80’lerde Nikaragua’da Sandinist iktidara karşı Amerikan emperyalizminin örgütlediği “kontralar” bu tür gerilla savaşının tipik bir örneğidir. Son yıllarda “Arap Baharı” söylemiyle sürdürülen Baas iktidarlarının tasfiye sürecindeki silahlı “muhalefet” hareketleri de benzer bir sınırlı amacın gerçekleştirilmesinin aracı olarak ortaya çıkartılmıştır.

Gerilla savaşının sınırlı politik amaçlarla kullanılması ile devrimci silahlı mücadelenin aracı olarak kullanılması birbirinden keskin ayrılmak zorundadır. Aksi halde, devrimci silahlı mücadele adı altında sınırlı politik amaçlar için kitlelerin savaş gücü ve potansiyeli tüketilir. Bu da, uzun dönemli sonuçlar yaratarak devrimci mücadelelerin yenilgisiyle sonuçlanır.

Amaç devrim yapmak, siyasal iktidarı ele

geçirmek ise, gerilla savaşı bu amaca ulaşmanın en temel araçlarından birisi olarak karşımıza çıkar. Böylece gerilla savaşı, devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklamanın bir aracı haline gelir. Bu da gerilla savaşının, yalın biçimde askeri savaş olarak değil, politikleşmiş bir askeri savaş olarak yürütülmesi, “Halk Savaşı Stratejisi”nin bir parçası olarak ele alınması demektir.

SİYASİ GERÇEKLERİ AÇIKLAMANIN BİR ARACI OLARAK GERİLLA SAVAŞI

Devrimciler için, devrimin en temel unsurlarından birisi, kitlelerin bilinçlendirilmesi ve örgütlenmesidir. Bu da mevcut düzenin teşhir edilmesiyle olanaklıdır. Diğer ifadeyle, siyasi gerçekler açıklanarak mevcut düzenin ne olduğu, neden yıkılması gerektiği ve yıkılmasının neden kaçınılmaz olduğu geniş halk kitlelerine gösterilir.

Devrimler tarihi, siyasi gerçeklerin açıklanmasının iki temel yöntemi olduğunu göstermiştir: a) Barışçıl mücadele yöntemleri (Mahir Çayan yoldaşın ifade ettiği gibi “uzlaşıcı demek değildir”), b) Silahlı eylem yöntemleri.

Barışçıl mücadele yöntemleri, mevcut düzenin “yasallığı” içinde ve bu yasallığın sınırlarını genişleterek yürütülür. Bu yöntem marksist-leninist yazında “*klasik kitle çalışması*” olarak tanımlanır.

En bilinen ve yürütülen haliyle “klasik kitle çalışması”, kitlelerin içine girerek, kitlelerin acil gereksinimleri etrafında onları örgütleyip eyleme sokma ve bu örgütlemeyeyle süreçinde onlara siyasi bilinç götürüp örgütlenme, yani kitleleri ekonomik ve demokratik hak ve istemleri etrafında örgütleyip siyasi hedefe yönlendirme şeklinde yürütülür. Bu çalışmalarda, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı olarak “merkezi periyodik yayın organı” çıkartılır. Sendikalar, dernekler vb. legal kitle örgütlenmeleri bu çalışma tarzının araçları ve alanlarıdır. Ekonomik grevler, protesto gösterileri vb. bu çalışma tarzının eylem biçimleri olarak ortaya çıkar.

Bu çalışma tarzı, barışçıl mücadele yöntemleriyle kitlelerin bilinçlendirilmesini ve örgütlenmesini sağlayarak siyasal iktidara karşı bir alternatifin ortaya çıkmasını ve bu yolla iktidarı ele geçirilmesini hedefler. Bu süreçte silahlı eylem yöntemleri, bazı

özel durumlar dışında, kesinkes söz konusu değildir.

Demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlandığı, daha tam deyişle demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmadığı ülkelerde bu “klasik kitle çalışması”, düzenle uzlaşmanın ve düzenin “legalitesi” içinde faaliyet yürütmenin aracı haline gelir. Doğal olarak da, iktidarın başşçıl yollarla ele geçirilebileceği umudunu yaratır.

Dünya devrim tarihi göstermiştir ki, emperyalizm ve sömürücü sınıflar hiçbir zaman kendi iktidarlarını “başşçıl” biçimde terk etmezler (Allende olayı açıktır). En demokratik ülkede bile işçi sınıfının başşçıl mücadelesinin (bir kez daha ifade edelim, oportünistlerin anladığı anlamda “uzlaşıcı” bir mücadele değildir) iktidarı alabilecek güce ulaşmasına asla izin verilmez. Bu nedenle, kitlelerin başşçıl mücadelesinin belli bir aşamasında bunu engellemek için her türlü yola ve araca başvurulur. Her durumda nihai ve temel araç, zor araçlardır, yani silahlı güçlerdir. Dolayısıyla en demokratik bir ülkede bile iktidara yönelen kitlelerin başşçıl hareketi, er ya da geç egemen sınıfların baskı aracının olanca gücüyle karşı karşıya gelir. İşte bu evrede, başşçıl mücadele yöntemleri yerini silahlı eylem yöntemlerine bırakır. Bu dönüşümü sağlayamayan başşçıl siyasal mücadele ezilmek ve yok edilmek durumundadır.

Demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlandığı, kullanılmadığı ülkelerde ise, başşçıl mücadele, daha ilk baştan itibaren egemen sınıfların baskı güçleriyle yüzyüze gelir. Her zaman olduğu gibi, egemen sınıfların baskı gücü, yani devlet, silahlı güçleri ve mahkemeleriyle hazır ve nazırdır. En “masum” talepler için yapılan kitle gösterileri zor ve şiddetle dağıtılır. Göstericiler, özellikle de gösteriyi düzenleyenler gözaltına alınır, baskıya uğrar ve hapsedilirler. Siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının “aracı” olarak çıkartılan “yayın organları”, mevcut düzenin binbir çeşit yasalıyla etkisizleştirilir, yayınlanamaz hale getirilir, düpedüz yasaklanır. Yine ülkemizin yakın tarihinde görüldüğü gibi, mevcut düzenin yasal sınırlarını aşan kitle hareketlerinin ortaya çıktığı durumda egemen sınıfların baskı gücü askeri biçimde maddeleşir, yönetim askerileştirilir. Böylece her türlü başşçıl mücadele yolu tümüyle kapatılır. En basit eğitsel talepler için

ortaya çıkan öğrenci hareketi bile bu süreçten geçmek zorundadır. Egemen sınıflar açısından, en basit ve en temel hak ve özgürlükler talebi bile “masum değildir”. Her talep, kendi iktidarlarını hedefleyen bir hareketin çıkış noktası olarak görülür. Dolayısıyla daha ilk andan devletin “orantısız güç kullanımı”yla yüzyüzedir.

Bu koşullar altında, “başşçıl mücadele yöntemleri”yle siyasal gerçekleri açıklamak, kitle içinde çalışmak ve kitleleri siyasal olarak örgütlemek olanaksızdır.

Şüphesiz egemen sınıflar da tarihten ders alırlar. Aldıkları en önemli derslerden birisi, her türlü kitle hareketinin hemen zor ve şiddet yoluyla bastırılmasının zaman içinde daha büyük direnişlere ve patlamalara yol açabileceğidir. Bu nedenle, çoğu durumda belli “muhalafet” hareketlerine izin verir, hatta bu hareketlerin gelişmesine göz yumar.

“Toplum da aynı devlet tekelciliği ile davranır, ama bu işi daha kibarca yapar, sizi dışarı atacak yerde, size yaşamı o kadar güç kılar ki, kendi kendinize kapıyı tutarsınız.

Gerçekte, devlet de başka türlü davranmaz; *kendi* istek ve buyruklarını yerine getiren, *kendi* gelişmesini sağlayan insanlardan hiç kimseyi dışlamaz. Kendi *yetkinliği* içinde, gerçek muhalafetlerin *siyasal* hiçbir yönleri olmayan ve canını sıkmayan muhalafetler olduklarını açıklayarak, hatta gözlerini kapayacak kadar ileri gider.”*

Şüphesiz bizim sözünü ettiğimiz, egemen sınıfların “canını sıkan” ve “siyasal yönleri” olan devrimci “muhalafet” hareketleridir. Bu hareketler, ilk oluşum anlarından itibaren devletin baskı gücüyle karşı karşıya gelirler. Devletin “potansiyel tehlike” olarak kabul ettiği her devrimci “muhalafet”in “başşçıl” (“uzlaşıcı” olmayan) mücadele yürütme olanağı daha ilk andan itibaren ortadan kaldırılır. Bu hareketin ilk unsurları kadar sempatanları da devletin “yasal” baskısıyla yüzyüzedirler. Legalde örgütlenmelerine olanak tanınmaz, legal faaliyetleri bile “ilegal faaliyet” olarak kabul edilir. Dolayısıyla da legal faaliyet yürütmesi bir yana, legal alanlarda bulunması bile olanaksız hale ge-

tilir.

Bu durumda, yani legal mücadele olanağına daha baştan sahip olmayan ve olmayacağını bilen devrimci “muhalefet” hareketi, kaçınılmaz olarak “illegal” olmak ve gizli örgütlenmek zorundadır. Her durumda, daha başlangıç anından itibaren, devletin baskı güçleriyle yüzyüze olduğundan kendini savunmak için silahlanmak zorundadır. Legal kitle çalışması, devletin zor güçleri tarafından engellendiğinden, kitle çalışması yapabilmesi için herşeyden önce devletin zor güçlerinin engellemesini ortadan kaldıracak ya da etkisizleştirecek ölçüde silahlı bir güç olmak zorundadır. Böylece silahlı eylem yöntemlerini temel alan bir mücadele yolu ortaya çıkar.

Diğer yandan, en “masum” kitle hareketlerinin bile devletin zor güçleriyle karşı karşıya kalması, düzenin sınırlarını aşmaya yönelik kitle hareketlerinin zor yoluyla engellenmesi, kaçınılmaz olarak legal ve barışçıl mücadelenin sınırlarını belirler. Bu sınır, hemen her durumda mevcut düzenin sınırlarını aşmaya yönelmesi ya da böyle bir potansiyele sahip olmasıyla birlikte ortaya çıkar. İşte bu aşamadan sonra legal ve barışçıl mücadelenin sonuna gelinmiş olur. Doğal olarak devrimci “muhalefet” hareketi, *daha baştan itibaren* kitle mücadelesinin bu sınırlılığının bilincinde olarak hareket eder, örgütlenir. Bunu hesaba katmayan her hareket, mücadelenin belli bir aşamasında tasfiye olmak ya da yok edilmek durumundadır.

Gerek legal ve barışçıl mücadelenin sınırlılığı, gerekse devrimci örgütlenmenin daha baştan “yasadışı” kabul edilmesi ve devletin zor güçleri tarafından yok edilme teh-

didi altında olması silahlı eylem yöntemlerini temel alan bir örgütlenmeyi gerekli kılar.

Devrimci kitle çalışmasını engelleyen devletin zor güçlerini etkisizleştirecek bir “zor gücü”nün, yani silahlı gücün yaratılması, gerilla savaşının siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı haline gelmesini gerektirir. Böylece kitle çalışması silahlı gücün eylemi haline gelir. Kitle örgütlenmesi ile silahlı güç birlikte büyür.

Bu koşullarda, gerilla savaşı, kitlelere ulaşmanın, siyasi gerçekleri açıklamanın, kitleleri bilinçlendirip örgütlenmenin temel aracıdır. Böylece gerilla savaşı, yalnız biçimde Halk Savaşı’nın ilk aşamasının (ya da Öncü Savaşı’nın) savaş tarzı olması yanında, kitleleri bilinçlendirip örgütlenmenin, yani siyasal mücadelenin bir aracı olur.

Bütün bunlar, içinde yaşanan nesnel koşulların gerçekliğidir. Bu gerçekliğin bilincinde olan insanlar, her durumda, buna uygun olarak örgütlenmek ve faaliyet yürütmek durumundadırlar. Aksi halde, egemen sınıfların baskı güçlerine boyun eğecek ya da direnemeyecek hale gelirler.

İnsanlık tarihi bu gerçeklerin tarihi olmuştur. Bilinçsiz bir sürecin bilinçli ifadesi olmak durumunda olan devrimciler, her durumda bu gerçekleri gözönünde bulundurarak devrimci mücadeleyi örgütlemeye yönelirler. Kim ki bu gerçekleri görmezlikten ve bilmezlikten gelirse, açıktır ki, er ya da geç somut pratikte bu gerçeklerle yüzyüze gelecektir. Ama baştan bunu görmezlikten ve bilmezlikten geldikleri için kaçınılmaz sonuç mücadelenin tasfiye edilmesi olacaktır.

ULAŞ BARDAKÇI

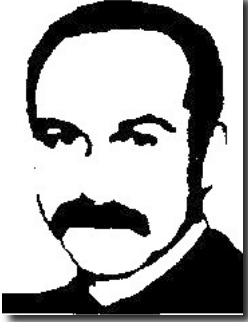
1947 Hacibektaş
19 Şubat 1972 İstanbul

Hele Ulaş'a Ulaş'a
Ulaş benzerdi güneşe
Ulaş gardaş can veriyor
Yüreğim düştü ateşe.

Ulaş'ın elinde mavzer
Mavzeri türküye benzer,
Bizimkiler böyle ölür
Böyle ölür bizimkiler

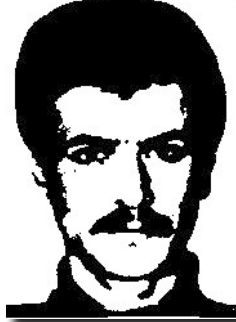
Tohumlar düştü toprağa
Donandı yeşil yaprağa
Kurban olam kurban olam
Seni yaratan toprağa.

İLKER AKMAN

1950 Ankara

26 Ocak 1976/Beylerderesi

HASAN BASRİ TEMİZALP

1950 Maraş

26 Ocak 1976/Beylerderesi

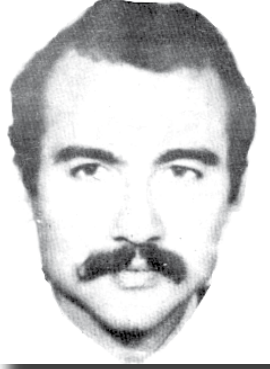

YUSUF ZİYA GÜNEŞ

1955 Ankara

26 Ocak 1976/Beylerderesi

YÜKSEL ERİŞ

1951 Tekirdağ/Şarköy
21 Ocak 1977/Trabzon

1951 yılında Tekirdağ'ın Şarköy ilçesinde doğdu. Devrimci mücadeleye, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Müzik bölümüne girdikten sonra aktif olarak katıldı. 30 Mart 1972'deki Kızılder olayından sonra THKP-C'nin yeniden örgütlenmesinde etkin olarak çalıştı. 1974 yılına kadar ülkenin değişik yerlerinde örgütlenme çalışmalarını sürdürdü. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi/Halkın Devrimci Öncüleri'nin kurucularından olan Yüksel yoldaş, ülkenin değişik bölgelerinde örgütçü ve yönetici olarak görev yaptı. 1976 yılına kadar sürdürdüğü Güney Anadolu bölge yöneticiliğinden Karadeniz bölge yöneticiliğine atandı ve kır gerillasının stratejik hazırlıklarını yönetti. THKP-C/HDÖ Merkez Yönetim Komitesi üyesi olarak "26 Ocak Harekâtı" için bulunduğu Trabzon'da 21 Ocak 1977 günü şehit düştü.

NEDİM ATILGAN

1959 Uşak/Karahallı-25 Şubat 1981 Selendi

1959 yılında Uşak ilinin Karahallı ilçesinde doğdu. Küçük yaşta ailesi İstanbul'a taşındı. İlkokulu bitirdikten sonra işçi olarak çalışmaya başladı. 1979'dan itibaren THKP-C/HDÖ üyesi olarak örgütsel faaliyetlerde bulundu. 1980 Kasım'ında gözaltına alındıktan sonra hiçbir suçlamayı kabul etmedi. Bir süre sonra zorla askere alındı. "Halkın silahlı devrimcilere ihtiyacı varken, oligarşiye askerlik yapmak olanaksızdır" diyerek birlikten firar etti. Profesyonel olarak örgütsel faaliyetlere katıldı.

1981 Şubat ayında oligarşinin kuşatma ve imha operasyonlarından kurtulmak amacıyla çıktıkları Selendi-Kula dağlarında, bir grup yoldaş ile birlikte çembere alındılar. Bir hafta süren kuşatma sonunda 25 Şubat 1981 günü meydana gelen bir çatışmada şehit düştü.

MUSTAFA ATMACA

1948 Sivas/Kangal-29 Şubat 1992 İstanbul

1948 Sivas/Kangal doğumlu Mustafa Atmaca, işçi olarak değişik işyerlerinde ve fabrikalarda çalışmış ve 1976 yılında Sefaköy'de metal işkolunda çalıştığı fabrikada işçi olarak çalışan Mehmet Yıldırım yoldaşla tanışarak THKP-C/HDÖ örgütsel ilişkileri içine girmiştir. Bu tarihten sonra sendikal faaliyetlerde bulunan Mustafa yoldaş, 1978 yılında bağımsız Çağdaş Maden-İş Sendikası Genel Başkanlığına seçilmiştir. 12 Eylül askeri darbesiyle birlikte, tüm sendikalar gibi, Çağdaş Maden-İş de kapatılmış ve Mustafa yoldaş ve diğer sendika yöneticileri hakkında değişik davalar açılmıştır.

1981 Mart ayında örgüte yönelik bir operasyonda gözaltına alınmış ve birbuçuk ay sonra tutuklanarak Alemdağ cezaevine gönderilmiştir. 1983 yılında tutsaklığı sona erdikten sonra iki yıl Tekirdağ'da zorunlu ikamete tabi tutulmuştur. İşkence ve tutsaklık koşullarından kaynaklanan hastalık, etkin bir biçimde devrimci faaliyetlere katılmasını engellemiş ve her türlü olanaksızlıklar içinde sürdürülen tedavisi başarılı olmamış ve 29 Şubat 1992 günü yaşamını yitirmiştir.

“Yeşil Sermaye”nin Tekelleşmesi ve Oligarşi

Öncelikle “Yeşil Sermaye”nin ne olduğunu anımsatalım.

Bilindiği gibi “Yeşil Sermaye”, “dini bütün”, “İslamcı”, moda sözcüklerle “ameli helal” olan kişilerin sahip olduğu sermayeyi tanımlamak için “medya”nın kullandığı bir sözdür. Gerçekte ise, *tefecî-tüccar* sermayesinin sanayi ve ticaret sermayesi haline dönüşmüş halidir. Diğer bir tanımla, feodal *tefecî-tüccar*ların kapitalizm koşullarına uyumlanmasıyla ortaya çıkmış olan sermayedir. Kimi zaman “Anadolu Kaplanları” türünden yakıştırmalarla tanımlanan bu sermaye kesimi, Anadolu’daki “kapalı üretim birimleri”nde (feodal ve yarı-feodal) toprak ağalarıyla birlikte egemen olan *tefecî-tüccar* kesiminin *yukardan aşağıya* gelişen kapitalizmle uyumlanmasının ürünüdür.

Kapitalizmin “klasik” (iç dinamiklerle) gelişimi içinde *tefecî-tüccar* sermayesinin bir bölümü, önce ticaret sermayesine ve daha sonra sanayi sermayesine dönüşerek kapitalizme eklenir. Eklenemeyen kesimler feodalizmin tasfiyesi sürecinde yok olup giderler.

Ancak, bu kapitalizme eklenen kesimler, kapitalizmin kendi iç dinamiğiyle değil de dış dinamiklerle, yani emperyalizm tarafından yukardan aşağıya geliştirildiği ülkelerde emperyalizmle ittifak kurarak varlıklarını *üstyapısal* olarak sürdürmeye çalışmışlardır (1950-1960 Menderes dönemi). Bu dönemde emperyalizm, her ne kadar *tefecî-tüccar* kesimiyle ittifak içinde olmuşsa da, baştan kendisine bağımlı işbirlikçi-tekeli burjuvazinin egemen olmasını sağlamıştır.

Böylece yukardan aşağıya geliştirilen ka-

pitalizme eklenmeye çalışan *tefecî-tüccar* sermayesi, işbirlikçi-tekeli burjuvazi karşısında giderek güçten düşmüş ve çoğu durumda *emperyalizm-yerli işbirlikçi sınıflar ittifakından büyük ölçüde dışlanmışlardır*.

12 Mart 1971 “Muhtırası”yla birlikte kurulan I. Erim Hükümeti, *küçük-burjuva aydınlarını* “ilerici, reformist, Atatürkçü” görünümünü altında kendisine yedekleyerek bu feodal sınıf ve zümreleri tasfiye etmeye girişmiştir. Ancak gelişen silahlı devrimci mücadeleyle Erim Hükümeti’nin yüzünün açığa çıkması, yani emperyalizm ile işbirlikçi-tekeli burjuvazinin saf iktidarı olduğunun görülmesi üzerine *küçük-burjuva aydınlarının* desteğini kaybetmiş ve tasfiye etmeye çalıştığı *tefecî-tüccar* kesimiyle yeniden bir *consensus* (uzlaşma ya da asgari müşterek) oluşturmak zorunda kalmıştır. II. Erim Hükümeti bu ittifakın iktidarı olarak kurulmuştur (Aralık 1972).

Geniş anlamda feodal sermaye (ağırlıklı olarak *tefecî-tüccar* sermayesi), yukardan aşağıya geliştirilen kapitalizm koşullarında orta ve küçük sermaye kesimleri içinde yer alır. Diğer ifadeyle, Anadolu esnaf-zanaatkar sermayesi ile *tefecî-tüccar* sermayesi, bir bütün olarak orta ve küçük sermayeyi oluşturur.

Bu orta sermaye kesimlerinin bir bölümünün tekelleşmesini, tekeli burjuva olmalarını önleyen iki temel faktörden birisi *siyasal müdahaleler* (siyasal iktidar ya da devlet), ikincisi sermaye yetersizliğidir. Hem devlet iktidarı hem de bankalar, yani kredi kuruluşları, işbirlikçi-tekeli burjuvazi ile

emperyalizmin denetimi altında olduğundan bu kesimlerin ek sermaye talebi ya karşılanmamış ya da yüksek faizle karşılanmıştır. Dolayısıyla bu tekelleşememiş sermaye kesimleri, hem mevcut “statüko”ya hem de faize karşıdırlar (“Çatışma-uyum” diyalektiğinde “çatışma”nın öne çıkışı).

İşte bu kesimlerin siyasal ve ekonomik istemleriyle “şeriatçılık”ın ya da “siyasal islam”ın ortaklığı bu temelden kaynaklanır. Devletin *islamileştirilmesi*, bu sermaye kesimlerinin tekelleşebilmesi için gerekli ek sermayeyi kolay ve ucuz yoldan bulmasını sağlayacağı gibi, “kamu ihaleleri” yoluyla da büyümesini sağlayacaktır.

Amerikan emperyalizminin 1980’lerde Sovyetler Birliği’ne karşı geliştirdiği “Yeşil Kuşak” projesiyle bu sermaye kesimlerine Suudi Arabistan ve Katar aracılığıyla sermaye transferi yapılarak ek sermaye talebi belli ölçülerde karşılanmıştır. Ancak ek sermaye talebi karşılanmış olsa da, mevcut oligarşik yapı içinde yer alacak güce ve büyüklüğe ulaşamamışlardır.

1991’de Sovyetler Birliği’nin dağıtılmışlığı koşullarında, Koç ve Sabancı holdingin başını çektiği oligarşi ile tefeci-tüccar sermayesi arasında yeni bir *consensus* gidilmiştir. Bu “uzlaşma”nın ürünü olarak da Recep Tayyip Erdoğan İstanbul belediye başkanlığı koltuğuna oturtulmuştur.

Her ne kadar işbirlikçi-tekeli sanayi burjuvazisinin ağırlıkta olduğu oligarşi ile tefeci-tüccar sermayesi (“Yeşil Sermaye” ya da orta sermaye) arasında yeni bir *consensus* oluşmuşsa da, tefeci-tüccar sermayesinin en büyüklerinin tekelleşmesi “28 Şubat süreci”yle engellenmiştir.

“28 Şubat süreci”, tıpkı I. Erim Hükümeti döneminde olduğu gibi, oligarşinin, gelişen ve güçlenen tefeci/tüccar orta sermaye kesimlerinin tekelleşmesini önlemek amacıyla, “laiklik” temelinde küçük-burjuva aydınlarını kendine yedeklemesiyle gerçekleştirilen “post-modern” bir darbedir.

“28 Şubat süreci”nde “Yeşil Sermaye”nin bir bölümü (Kombassan vb.) etkisizleştirilmişse de, küçük ve orta sermaye kesimlerine fazlaca dokunulmamıştır. Amerikan emperyalizmi, yeni pazar gereksinmesi ve “yeni” Ortadoğu “projesi”yle “islami sermaye” kesimleriyle yeniden ittifaka girmiştir. Bu ittifak sonucunda AKP Türkiye’de iktidara getirilmiştir.

AKP iktidan, Amerikan emperyalizminin “islam ülkeleri”ndeki büyük ve irileşmiş tefeci-tüccar sermayesiyle ittifakının bir ürünü olmuşsa da, bu ittifak oligarşinin yapısına hemen yansımamıştır.

Ortadoğu’da emperyalizmin pazarlarını belli ölçüde daraltan Baas iktidarlarının tasfiye sürecine girilmesiyle birlikte “islami sermaye”nin en irileri (istemeye istemeye de olsa) oligarşinin içine alınmıştır.

İşte son yıllardaki “özelleştirme” ihalelerinde ortaya çıkan “konsorsiyumlar” bu yeni oligarşik yapının bir sonucudur.

Bugün Türkiye’de “islami sermaye”nin en büyük ve en iri kesimi olarak kabul edilen Ülker Holding (ya da bugünkü adıyla “Yıldız Holding”), tartışmasız biçimde tekelleşmiş ve oligarşi içinde yer almıştır.

17 Aralık 2012’de yapılan 5,720 milyar dolarlık otoyolların ve köprülerin “özelleştirme ihalesi”ni Koç Holding, UEM Group Berhad ve Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı “konsorsiyumu”nun (“ortak girişim grubu”) “kazanması” Ülkerlerin oligarşiye kabul töreni olmuştur.

Bu ihalenin diğer bir özelliği ise, UEM Group Berhad’ın Malezya *devlet tekeli* olan *Khazanah Nasional Berhad*’ın yan kolu olmasıdır. Bir ülkenin tekel durumundaki bir kamu kuruluşunun bir başka ülkenin kamu kuruluşunun “özelleştirme ihalesi”ne katılımı da bir başka “ilginç” olaydır.

Khazanah Nasional Berhad’ın bir diğer yan kuruluşu olan *Integrated Healthcare* şirketi, 24 Aralık 2011 tarihinde “islami sermaye”nin en gözde kuruluşlarından birisi olan Acıbadem hastanelerinin %75 hissesini 1,26 milyar dolara satın almıştır.

Böylece “Türkiye Malezyalaşıyor mu?” tartışmaların unutulup giderken, Malezya’nın devlet tekeli “islami sermaye”nin “dış finansetörü” olarak ortaya çıkmıştır. (Burada küçük bir parantez açarak, Abdullah Gül’ün “girişimci ruh”lu (ya da “Kalvinist”) oğlu Mehmet Emre Gül’ün “bardakta mısır” işinin Malezyalı Daily Fresh Foods’a ait olduğunu anımsatalım.)

Ancak “islami sermaye”nin en irilerinin oligarşiye “kabulü” bununla sınırlı değildir. Son yapılan “okul sütü ihalesi” de yeni oligarşik yapıya uygun olmuştur.

Türkiye genelini dört kısma ayıran okul sütü ihalesi, birinci kısım Dimes-Pınar Süt Ortak Girişimi’ne (27 milyon TL), ikinci kı-

sım Aynes Gıda'ya (39 milyon TL), üçüncü kısım Ak Gıda'ya (52 milyon TL) ve dördüncü kısım Aynes Gıda'ya (14 milyon TL) verilmiştir.

Bu “kardeş payı”nda, Pınar Süt, oligarşinin “temel direklerinden” birisi olan Durmuş-Yaşar Holding'e (DYO) aittir. Ak Gıda ise, Ülker'in, yani yeni adıyla Yıldız Holding'in yan kuruluşudur. Her ne kadar Yıldız (Ülker) Holding süt ihalesinde “arşlan payı”nı almışsa da, bu da AKP (yani Ak Parti) iktidarı sayesinde. Ne de olsa “bal tutan parmağını yalar”.

Dün, 2000'lerin başlarında ve AKP'nin ilk yıllarında, 12 Eylül 2005'te yapılan “tarihin ikinci büyük özelleştirme ihalesi” olan Tüpraş'ı 4,1 milyar dolara (ve “yandaş” Çalık Grubu'na karşı) Koç Holding alırken “müttefik” Shell olmuştur. Aynı biçimde ve aynı dönemde “tarihin üçüncü büyük özelleştirme ihalesi” olan Ereğli Demir-Çelik'i 2,7 milyar dolara “milli güçler” olarak OYAK almıştır. Bugün ise, Ülkerler ile Koç işbirliği

içinde en büyük devlet ihalesini almaktadır. Son yıllarda Koç Holding “onursal başkanı” Rahmi Koç ile Recep Tayyip Erdoğan arasındaki “sıcak muhabbet” ve “ilk yerli otomobil”den “ilk milli tank”a kadar pek çok “girişim”e Koç Holding'in “imza” atması yeni oligarşik yapının “patronu”nun yine Koç'lar olduğunu tanıtlamıştır.

Açıktır ki, bu yeni işbirliği, her ne kadar “Batı sermayesi”nin yerine Malezya devlet sermayesi, Dubai, Katar vb. “İslam ülkeleri” sermayesi almış görünse de, oligarşinin yeni yapısını yansıtmaktadır. Daha açık ifadeyle, dün olduğu gibi bugün de oligarşinin “kaptanı” olan Koç Holding, küçük-burjuva aydın kesimin “algı”ladığı gibi, “ilerici, reformist ve laik” bir sermaye grubu değildir. Koç Holding, dün olduğu gibi bugün de, emperyalizmin işbirlikçi-tekelci burjuvazisinin en büyüğü ve çıkarlarının temsilcisidir. Şu asla unutulmamalıdır: Paranın dini ve imanı yoktur.

Dünle Gidenler

“Eski”den, çok ama çok “eski”den, insanlar özgürlük, ülkeler bağımsızlık ve halklar kurtuluş istiyorlardı ya da en azından buna inanılıyordu. Bu “inanç” ya da istemle, “o zamanlar”, insanlar, ülkeler ve halklar mücadeleye atılırlar, özgürlük için, bağımsızlık için, kurtuluş için mücadele ederler ve savaşırlardı.

“O zamanlar”, “Tek Yol Devrim”di, yergök devrimci sloganlarla inlerdi. Devrimciler, adlarını, soylarını bilmedikleri milyarlarca insanın özgürlüğü ve kurtuluşu için elde silah savaşırlardı. Ellerinde kızıl bayraklar, amblemlerinde çekiç-oraklar ve kızıl yıldızlar geleceğin, özgürlüğün, kurtuluşun ve bağımsızlığın simgeleri olarak yüce tutulurlardı.

“O zamanlar”, proletarya vardı, köylülük vardı, ezilen ve sömürülen uluslar vardı. Bunların karşısında burjuvazi, toprakağaları, ezen uluslar ve emperyalizm yer alırdı. Ezilen ve sömürülen uluslarda milliyetçiler vardı, milliciler vardı. Ama hepsinden öte marksist-leninistler vardı.

“O zamanlar”, insanlar, devrimden, demokratik halk devriminden, sosyalist devrimden, ulusal ve halk kurtuluş savaşından söz ederler ve örgütlenirlerdi.

Ulusal sorunların, “ulusların kendi kaderini belirleme hakkı” çerçevesinde çözüleceği ileri sürülürdü. Anti-emperyalist ve anti-kapitalist mücadelelerin amaçları ve hedefleri tartışılırdı.

Her durumda, proletaryanın fiili ya da ideolojik öncülüğü altında gerçekleştirilecek demokratik halk devriminden ya da sosyalist devrimden söz edilirdi.

İşte “o yıllar”da, bundan 35 yıl önce, Kürt halkının kurtuluşu ve Kürdistan devrimi için Partiya *Karkerên* Kurdistan’ın, yani Kürdistan İşçi Partisi’nin (PKK) kuruluşu ilan edilirken, hedefin “bağımsız, birleşik ve demokratik Kürdistan” olduğu ilan edilmişti. Şöyle yazıyorlardı:

“PKK, çöken emperyalizm ve yükselen proletarya devrimleri çağında, Kürdistan halkını emperyalist ve sömürgeci sistemden kurtarmak, bağımsız ve birleşik bir Kürdistan’da demokratik bir halk diktatörlüğü kurmak ve nihai olarak sınıfsız toplumu gerçekleştirmek amacındadır.

PKK’nın önderlik ettiği Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, sosyalist ülkeler, ulusal kurtuluş hareketleri ve işçi sınıfı hareketlerinin temel gücünü oluşturdukları dünya sosyalist devriminin ayrılmaz bir parçasıdır.

PKK, başta ABD olmak üzere tüm emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin bölgedeki düzeni devrilmeden, Ortadoğu ulusları arasında eşitlik ve özgürlük temelinde bir barış ve işbirliği ortamı geliştirilmeyeceği inancındadır.

PKK, Program, Manifesto ve burada dile getirdiği görevlerinin altından başarıyla çıkmanın, ancak marksizmleninizmle, dünya sosyalist devriminin güçlerine, halkımızın direnmelerle dolu tarihi mirasına ve bugün kazanmak için gösterdiği cesarete dayanmakla mümkün olacağına inanır.” (PKK Kuruluş Bildirisi, 1978.)

Yine aynı yıl yayınlanan “*Kürdistan Devriminin Yolu/Manifesto*”nda şunlar yazılmıştı:

“... gerek ezen ulus ‘devrimcilerinden’ gerekse onlarla farklı nüanslardan ama aynı telden çalan ezilen ulus ‘devrimcilerinden’ gelen, ulusal mesele konusundaki ‘bölgesel özerklik’, ‘federal birlik’, ‘dil ve kültür özerkliği’ biçimindeki çözüm yolları gericedir ve günümüzde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının biricik doğru yorum tarzı olan ‘bağımsız devlet’ tezine aykındır. Bağımsız devlet, günün şartlarında tek doğru, doğru olduğu için de devrimci bir tez olup, diğer tezler ve çözüm yolları devlet sınırlarına dokunmadığı için reformist, reformist olduğu için de gerici tezlerdir.”

Görüldüğü gibi, PKK, kurulduğu tarihte, hem “marksizm-leninizme” dayanmaktadır hem de ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkına dayanarak “bağımsız devlet” talebinde bulunmaktadır.

Bilineceği gibi, ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı (*self-determination*), “uluslar hapishanesi” olan Rusya’da RSDİP tarafından programlaştırılmış ve tüm zamanlarda Lenin tarafından savunulmuştur. 1917 Ekim Devrimi’yle birlikte ilk yayınlanan kararnamelerden birisi de, ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkının tanınmasına ilişkindir.

Lenin, ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkına ilişkin şunları yazar:

“Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, *siyasal bağımsızlık* demektir.”¹

“Kendi kaderini tayin etme özgürlüğü, yani *bağımsızlık*, yani ezen uluslardan *ayrılma özgürlüğü*(dür)”²

“Programımızın maddesi, *siyasi kaderi tayinden, yani ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkından* başka anlama gelecek biçimde yorumlanamaz.”³

Lenin, çok net biçimde, ulusların kader-

lerini belirleme hakkının, ezen ulustan ayrılma, siyasal bağımsız ve ayrı devlet kurma hakkı olarak tanımlar. Bunun nedenini de şöyle açıklar:

“Kendi kaderini tayin etme özgürlüğü, yani bağımsızlık, yani ezen uluslardan ayrılma özgürlüğü istiyoruz. Bunu, ülkeyi ekonomik bakımdan bölmeyi, ya da küçük devletler idealini düşlediğimiz için değil, tam tersine, yalnızca gerçekten demokratik, gerçekten enternasyonalist bir temel üzerinde, geniş büyük devletin ve ulusların yakın birliği, hatta kaynaşmasından yana olduğumuz için istiyoruz. Ancak ayrılma özgürlüğü olmaksızın böyle bir temel düşünülemez.”⁴

Bunun yanında, ulusal sorunlar ne denli bastırılmış olurlarsa olsunlar, tarihin herhangi bir zamanında ve herhangi bir ulusal baskı koşullarında bir kez daha ortaya çıkacakları kesindir. Bu nedenle de, ulusal sorunlar mutlak biçimde çözümlenmek zorundadır. Bu kapitalizmin tarihsel evriminin kaçınılmaz sonucudur. Dolayısıyla da, ezilen ulusların (ve elbette sömürgelerin) varlığını sürdürdüğü koşullarda, bu sorunların ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı çerçevesinde çözümlenmesi gerekir.

Şüphesiz marksist-leninistler ulusların kaderlerini belirleme hakkını tanıırken, yani ulusların ayrılma, ayrı devlet kurma haklarını tanıırken, belli “koşullamaları” da ortaya koyarlar.

“Ulusların özgürce ayrılma hakları, belli bir ulusa belli bir zamanda ayrılmasının öğütlenir olup olmayışıyla karıştırılmamalıdır. Proletaryanın partisi bu ikinci sorunu, **her olayda ayrı ayrı düşünüp kararlaştırmalı**, bunu yaparken toplumsal gelişmenin **bir bütün olarak** gereklerini ve proletaryanın sosyalizm için verdiği **sınıf mücadelesinin çıkarlarını** dikkate almalıdır.”⁵ (abç)

Lenin, tüm bunların sonucu olarak ezilen uluslara ilişkin sorunun (ulusal sorun) çözümünü şöyle formüle eder:

“Devleti oluşturan tüm uluslar için

¹ Lenin, *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, s. 51.

² Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s. 237.

³ Lenin, *Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm*, s. 94.

⁴ Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s. 237.

⁵ Lenin, *agy*, s. 316.

kendi kaderini belirleme hakkının tanınmasını güvenceye alan demokratik bir anayasaya sahip bir cumhuriyet.”⁶

“Kendi kaderini belirleme hakkı’, genel olarak sadece demokrasiyi değil, bir tip demokratik sistemi, özellikle ayrılma sorununun demokratik olmayan bir çözümünün olanaksız olduğu tipte bir demokratik sistemi gerektirir. Demokrasi, genel olarak söylersek, saldırgan ve zorba milliyetçilikle bağdaşabilir. Proletarya, herhangi bir ulusun devlet sınırları içinde zorla tutulmasını dışlayan bir demokrasiyi talep eder.”⁷

“Proletarya, demokrasi aracılığıyla, yani demokrasiyi tam uygulayarak ve mücadelenin her adımını, en kararlı biçimde formüle edilmiş, demokratik istemlerle ilişkilendirerek zafer kazanabilir, böyle yapmaksızın kazanamaz. Sosyalist devrimi ve kapitalizme karşı devrimci mücadeleyi, demokrasinin sorunlarından yalnızca biriyle, burada ulusal sorunla karşı karşıya koymak saçmadır. Kapitalizme karşı devrimci mücadeleyi, bütün demokratik isteklerle, yani cumhuriyet, halk ordusu (militia), resmi görevlilerin halk tarafından seçilmesi, kadınlara eşit hak verilmesi, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, vb. gibi isteklerle ilgili devrimci bir program ve taktiklerle birleştirmeliyiz.”⁸

Özcesi, ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı, herşeyden önce *burjuva-demokratik bir hak*tır ve *demokratik bir cumhuriyeti* gerektirir. Unutulmamalıdır ki, “demokratik cumhuriyet” talebi, tarihsel olarak otokratik (çarlık) ya da monarşik (ya da meşrutiyet) düzenin tek alternatifidir.

Bu bağlamda Lenin “ulusal-kültürel özerklik” (bugünkü söylemle “demokratik özerklik”) için de şunları yazar:

“‘Ulusal-kültürel özerklik’, kesinlikle, en saf ve bu yüzden en zararlı milliyetçilik demektir, ulusal kültür sloganıyla ve son derece zararlı ve hatta anti-demokratik olan okulun

milliyetlere göre ayrıştırılması propagandasıyla işçilerin yozlaştırılmasıdır. Kısacası, bu program, şüphesiz, proletarya enternasyonalizmiyle çelişir ve sadece milliyetçi küçük-burjuva düşüncelere uygundur.”⁹

PKK de, kuruluşunda kendisini “marksist-leninist” bir “işçi partisi” olarak tanımlarken bu saptamaları belli ölçülerde esas almıştır. Buna rağmen, PKK, aynı devlet sınırları içinde yaşayan değişik uluslardan proleterlerin birliği yerine, yani *birleşik parti* örgütlenmesi ilkesini¹⁰ bir yana koyarak, baştan itibaren “ayrı örgütlenme” yolunu izlemiştir.¹¹ Bu da marksist-leninist ilkelerden ilk ve temelli bir kopuş anlamına gelmektedir.

Elbette burada PKK’nin ilk baştan “ayrı örgütlenme” yoluna sapmasını ele almaya çalıştık. Ancak bu ilk başta ortaya çıkan sapmanın tüm süreç üzerinde etkide bulunduğu ve zaman içindeki dönüşümünün dayanağı olduğunu belirtmekle yetineceğiz.

Başlangıçta, marksist-leninist bakış açısıyla “Kürdistan devrimi” için yola çıkan PKK, “Kürdistan devrimi”nin görevlerini de şöyle sıralamıştır:

– Türk sömürgeciliğinin ve gerisindeki emperyalizmin Kürdistan üzerindeki her türlü hakimiyetine son vermek.

– Demokratik halk yönetiminde

⁹ Lenin, *Seçme Yazılar IV*, s. 52.

¹⁰ “Birleşik örgütlenme” konusunda Lenin şunları yazar:

“Biz, belirli bir devleti temel alarak savaşıyoruz; bu devlet içinde yaşayan tüm ulusların işçilerini birleştiriyoruz; hiçbir özgün ulusal gelişim yolu için güvence veremeyiz, çünkü biz, *tüm* olası yollardan kendi sınıf hedeflerimize doğru yürüyoruz.” (agy, s. 136.)

“... belli bir devlet içinde, kendi tarihindeki tüm değişimler boyunca, burjuvazinin tek devletlerin sınırlarında meydana getirdiği değişikliklere bakmaksızın, tüm ulusların proleterlerinin sınıf mücadelesinde sıkı ve bölünmez bir ittifakı.” (agy, s. 163-164.)

¹¹ Stalin, 1905 Rus Devrimi’nin yenilgisi üzerine şu saptamayı yapar: “Rusya’da karşı-devrim dönemi yalnızca ‘yıldırım ve gökgürültüsünü’ değil, ama hareket karşısında düş kırıklığını, ortak güçlere inançsızlığı da getirdi. Önceleri ‘parlak bir geleceğe’ inanılmıştı, ve insanlar, milliyetlerinden bağımsız olarak, birlikte savaşıyorlardı: Herşeyden önce ortak sorunlar! Daha sonra içe bir kuşku girdi ve insanlar, herkes kendi ulusal yuvasına dönmek üzere, birbirlerinden ayrılmaya başladılar: Kimse kendinden başka kimseye güvenmesin! Herşeyden önce ‘ulusal sorun’!...” (Marksizm ve Ulusal Sorun, 1913.)

⁶ Lenin, *Seçme Yazılar IV*, s. 13, İleriş Yay. 2010.

⁷ Lenin, *agy*, s. 54.

⁸ Lenin, *Ulusal Sorun ve Ulusal Kurtuluş Savaşları*, s. 230-231.

ulusal bağımsız ve demokratik bir toplum yaratmak.

– Bağımsız bir ekonomik yapı inşa etmek.

– Sömürgeci eğitim ve kültür kurumlarının yerine ulusal eğitim ve kültür kurumlarını oluşturmak.

– Her parçada yaşayan halkı, sömürgeci devlet aygıtıyla ‘özerklik’ veya ‘otonomi’ adı altında birtakım reformlarla uzlaştırma çabalarına karşı mücadele etmek...”¹²

Kuruluşunda bunları söyleyen PKK, bugün, İsmail Beşikçi'nin sözleriyle, “*Biz bağımsızlık istemiyoruz diyorlar. Eğer siz bayrak ve devlet istemiyorsanız sizde bir sakatlık var!*” dediği bir noktaya gelmiştir. Bu nokta, A. Öcalan’a göre, “ulus-devlet-ler”in “aşılması”ydı.

“Özellikle ulus devletçiliği aşmak benim için çok önemliydi. Bu kavram benim için uzun süre Marksist-Leninist-Stalinist bir ilkeydi; asla değiştirilmemesi gereken bir dogma niteliğindedi... Ulus dediğin illa devleti olması gereken bir şeydi! Kürtler bir ulus ise, mutlaka bir devletlerinin de olması gerekirdi! Halbuki toplumsal olgular üzerinde yoğunlaştıkça, ulusun kendisinin son birkaç yüzyılın en los gerçeği olduğunu, kapitalizmin güçlü etkisi altında şekillendiğini ve özellikle ulus-devlet modelinin toplumlar için demirden kafes olduğunu kavradıkça, hem özgürlük hem de toplumsallık kavramının daha değerli olduğunu fark etmiştim. Ulus-devletçilik uğruna savaşmanın kapitalizm için savaşmak olduğunu fark ettikçe, siyaset felsefemde büyük dönüşümler söz konusu oldu.”¹³

PKK, daha tam ifadeyle A. Öcalan, “bu noktaya”, dünden bugüne, birden ve ani bir sıçramayla gelmemiştir. Dönüşüm, 35 yıl içinde, değişik ara evrelerden geçerek ve her evrede adım adım ilerleyerek, deyim yerindeyse, her adımda kendisini meşrulaştırarak gerçekleşmiştir.

Şüphesiz bu dönüşüm sürecinde, Kürt ulusal hareketi içinde, PKK'nin söylemiyle, “Kürt feodal-komprador sınıf”ının ve “kent

küçük-burjuvazisi”nin giderek egemenlik kurması belirleyici olmuştur.¹⁴

Bu gelişme, 1990-1992 döneminde kitle hareketlerinin güçsüzleşmesi ve 1992 yılındaki “Güney Savaşı”nda PKK'nin büyük kayıplara uğramasıyla birlikte, Talabani'nin arabuluculuğunda yapılan T. Özal-A. Öcalan görüşmeleri sonucunda Mart 1993'te ilan edilen “ateş-kes”le birlikte belirgin hale gelmiştir.

Bu dönüşüm, 1995 yılında yapılan PKK'nin 5. Kongresi'yle birlikte “teorik ve programatik” bir meşruiyete sahip olmuştur.

Ekim 1995 tarihli *Serxwebûn*'da “*Her şey parti, devlet değil, herşey insanlık, cumhuriyet için*” başlıklı yazıda “devlet kurma”nın “yanlışığ”ından söz eden A. Öcalan, 5. Kongre'de, “Devletleşerek sosyalizm amacına ulaşamaz” beyanında bulunur. Bu da dönüşümün “kilometre taşı”dır.

Bu dönüşümün sonucu olarak da, 5. Kongre'de “tüzük” değişikliğine gidilmiştir.

“Tüzükte gerçekleştirilen en önemli değişiklik, *parti bayrağının ve ambleminin değiştirilmesiydi*. Daha önce kırmızı zemin üzerinde kızıl yıldız, kızıl yıldız içinde *orak-çekiç* amblemini taşıyan bayrak değiştirilerek, yerine kırmızı zemin üzerinde yeşil kuşakla ayrılmış kızıl yıldız, yıldız içinde sarı renkte meşale amblemi yerleştirildi.

Bu değişikliğin gerekçesi ise, orak-çekiğin işçi-köylü ittifakını temsil ettiği, reel sosyalizmin bir sembo-

¹⁴ A. Öcalan, “*Kürdistan Devriminin Yolu/Manifesto*”da “feodal-komprador sınıfı” şöyle tanımlamaktaydı: “Türk kapitalizmi ile sıkı ilişkiler içinde aşiretçi-feodal toplum yapısının üstten ve gerici tarzda çözülmesiyle ortaya çıkan bu kesim, feodal sömürüyü de şahıslarında temsil eden kapitalist toprak ağalarıyla, büyük müteahitlerden ve acentacılarla oluşmaktadır.”

Aynı yerde “kent küçük-burjuvazisi” için şunlar yazılıydı: “Sanayileşme temelinde ortaya çıkmayan ve daha çok suni bir şekilde nüfusun yoğunlaşmasından oluşan kentlerde, terzi, berber, küçük bakkaliye sahibi, ufak araba taşımacılığı, doktor, avukat, küçük memur kategorilerinden oluşan bir kent küçük-burjuva tabakası gelişmektedir... Adına siyaset yapacakları bir milli kapitalist gelişme olmadığı için ve önemli bir kesiminin katılacağı proletarya öncülüğünde güçlü bir bağımsızlık hareketi olmadığından, zorunlu olarak sömürgeci düzenin liberalleştirilmesine ve kendi sınıf çıkarlarının biraz daha geliştirilmesine hizmet eden sosyal pasifizmi mücadele metodu olarak benimseyen reformist görüşlerin maddi temelini oluştururlar.”

¹² PKK Programı.

¹³ A. Öcalan, “İmralı'daki tecride nasıl dayandım”, *Yeni Özgür Politika*, 12 Nisan 2012.

lû olarak günümüz koşullarında klasik kaldığı, yine dönemi temsil etme konusunda yetersiz kaldığı, PKK gibi bir hareketin yenilenmiş bir sosyalizmin temsilcisi olarak, reel sosyalizmden çok ayrı özellikler taşıdığı, yine PKK'nin insanlık hareketini temsil etme iddiasında olduğu, özgür gelişmeyi esas aldığı, bu nedenle reel sosyalizmin ağırlıklarını taşımayı reddettiği, orak-çekiç işleminden başlayarak bunu göstermek istediği, PKK gelişimine denk düşen kızıl yıldız içinde meşale olduğu, meşalenin aydınlığı temsil ettiği, bunun da öncülük anlamına geldiği, kızıl yıldızın ise, özgürlük simgesi olarak soylu amacı, hedefi gösterdiği, bayrağın ve amblemin bu yeni şekliyle daha yerinde olduğu ve *yenilik* içerdiği gibi nedenlerle değişiklik gerekçelendirildi. Bu temel gerekçelerle tüzük ve programdaki bazı değişimler oybirliğiyle kabul edildi.”¹⁵

Bugün İsmail Beşikçi'nin “Eğer siz bayrak ve devlet istemiyorsanız sizde bir sakatlık var!” dediği yere bu ara evrelerden geçerek gelinmiştir.

Ama bu ara aşamalardaki dönüşümler, hemen her zaman “taktik hevalım” mantığı içinde sadece “siyaset icabı” olarak kabul edilmiş ve öyle “algı”lanmıştır. “Dün”, dünle gitmiş ve PKK, Duran Kalkan'ın sözleriyle “Apocu diyalektik ve felsefe”yle birlikte, Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkından, aynı devlet kurma hakkından tümüyle vazgeçmiştir.

Bu dönüşüm, PKK hareketinin sınıfsal dönüşümüyle doğrudan bağlantılıdır. İlk dönemde küçük-burjuva genç aydın kesimin ağırlıkta olduğu PKK hareketi, bugün, kendi eski söylemlerindeki “feodal-kompador sınıf”ın ve “kent küçük-burjuvazisi”nin egemen olduğu bir harekete dönüş-

müştür. Bu nedenle de, kendisini “yeni dünya düzeni”ne, “globalleşen dünya”ya ve “Büyük Ortadoğu Projesi”ne uyarlayacak “politikalar geliştirme”ye adanmıştır.

Yine de PKK içindeki ve kendilerini “sol”da tanımlayan küçük-burjuva aydınları ve “dün”de kalmış olan “marksizmleninizm”in etkisi tümüyle ortadan kalkmamıştır. “Demokratik Özerklik” söyleminde belli ölçüde görülen, gerçekte “dün”de kalan, “marksist-leninist” söylem de bunun bir ürünüdür.

“Demokratik özerklik; Türkiye halklarının hiçbir ihtiyacını karşılamayan, Türkiye toplumuna da yük haline gelen ulus-devletin var olan katı zihniyetini değiştirme ve halkların siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmesi önünde engel olmaktan çıkarma temelinde cumhuriyetin demokratikleşmesini hedeflemektedir. Dolayısıyla demokratik özerklik, demokratik cumhuriyetin Kürdistan'daki izdüşümü olarak görülmelidir.

Demokratik özerklik; sınırların değişmesini değil, sınırlar içinde halkların kardeşliğinin ve birliğinin pekişmesini sağlayacak, böylece Türkiye’de oluşan karşıtlaşmayı durdurup Kürt halkıyla Türkiye’nin yeni bir sözleşme ile Türk-Kürt ilişkilerinde yeni bir dönem başlatacaktır.” (DTP'nin “Demokratik Özerk Kürdistan Modeli” açıklaması.)

Açık olan, PKK hareketinde egemen olan pragmatizmdir. Artık PKK için “dün dündür, bugün bugündür”. PKK ne denli kendisini dönüştürmüş olursa olsun, Kürt ulusal sorununun tek gerçek çözümü, yine de, Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkının tanınmasıdır. Başka seçenek yoktur.

Oslo'dan İmralı'ya “Müzakere”den “Görüşme”ye

Son dönemin en popüler haberi kuşkusuz AKP iktidarının A. Öcalan'la yeniden görüşmeye başlamasıdır. Bu öylesine popüler ve öylesine başat bir “haber”di ki, Paris'te işlenen cinayetler bile bu “haber”in çerçevesinin ötesine geçemedi.

Oysa AKP-A. Öcalan ya da AKP-PKK görüşmeleri ne ilkti, ne de yeniydi. Günlük olayları izleyen herkesin bildiği gibi. “Oslo Görüşmeleri” ya da “Oslo Süreci” yaklaşık beş yıl sürmüştür. Bu görüşmeler kapsamında PKK üç kez ve uzun süreli ateş-kes ilan etmiştir. Bu ateş-kes ilanları, genel seçimlerin ve 2010 anayasa referandumu arifesine “rast” gelmiştir. Her ateş-kes sonrasında ise, büyük eylemler ve operasyonlar gerçekleştirilmiştir.

Her durumda, “ taraflar”, yani AKP ve PKK, ateş-kesi bozan tarafın “karşı taraf” olduğunu iddia etmişler ve her seferinde yeniden “görüşme masasına” oturmuşlardır. Ancak son ateş-kesin ilanından sonra, yani 11 Haziran 2011 seçimlerinden sonra, “Oslo görüşmeleri”nin “başansızlıkla” sonuçlandığı açıklanmıştır.

“Yeni” başladığı söylenen “İmralı görüşmeleri”nin (PKK'ye göre, “diyalog”) ya da “İmralı süreci”nin diğerlerinden “çok farklı” olduğu Recep Tayyip Erdoğan'ın değişik konuşmalarında dile getirilmiştir. Recep Tayyip Erdoğan'a göre ya da A. Öcalan'ın deyişle “devlet”, bu kez PKK'nin “silahsızlandırılması” amacıyla “görüşmelere” başlamıştır.

Böylece “yeni süreç”, PKK'nin “silah bırakması”na yönelik bir “barış süreci” olarak “medya”da bolca ve çokça yer almıştır. Ar-

tık dünün “bebek katili, terörist başı” A. Öcalan “İmralı” olarak anılırken, “terörist örgüt PKK'yle yapılan “görüşmeler” ya da “müzakereler” “barış süreci” olarak yeni bir terminolojiyle tanımlanmaktadır.

Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'yu yeniden “dizayn” etme amacının bir parçası olarak AKP'nin başlattığı “Kürt açılımı”, “Oslo görüşmeleri”ni gizleyen bir paravan olarak kullanılırken, “analar ağlamasını” söylemi de, geçmişteki “terörizm” propagandasıyla koşullandırılmış halk kitlelerinin, özellikle de nüfusun çoğunluğunu oluşturan sağ partilerin seçmen kitlesinin tepkilerini pasifize etmek için kullanılmıştır.

Bu “süreçler”de Recep Tayyip Erdoğan'ın yaklaşımı ve söylemi ne kadar tutarsız ve iniş-çıkışlar sergilese de, A. Öcalan'la simgelenen PKK'nin yaklaşımı bir o kadar tutarlı ve düz bir hat izlemiştir.

Bugün “İmralı” olarak adlandırılan A. Öcalan'la AKP'nin (“devlet”) “görüşmeleri”nin hangi aşamada olduğu (“görüşme” mi, “müzakere” mi?) gizli tutulsa da, Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına bakıldığında PKK'nin “silah bırakması”nın hedeflendiği görülmektedir.

Bunun karşılığında A. Öcalan'ın “talep” ettikleri ise şöyle sıralanmaktadır: Anadilde savunma ve eğitim hakkı, KCK tutuklularının serbest bırakılması, seçim barajının indirilmesi, anayasadaki vatandaşlık tanımının değiştirilmesi ve kendisinin “koşullarının iyileştirilmesi”.

Elbette bütün bunların (ve “kapalı kapılar ardında” ileri sürülen başka tüm taleplerin) Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme

hakıyla uzaktan yakından ilgisi olmadığı açıktır. A. Öcalan'ın yıllar önce ulus-devleti "gerici" ilan etmesiyle birlikte zaten "bağımsız devlet" talebi, PKK'nin dilinden, terminolojisinden tümüyle çıkmıştır. Bu açıdan, bugünkü "görüşmeler" de böyle bir temel olmaması hiç de şaşırtıcı değildir.

"PKK'yi silah bırakmaya ikna etmeye" yönelik olduğu ve bu aşamada "devlet" in (Remzi Kartal'ın sözleriyle) "Öcalan'ı silah bırakmaya ikna etmeye çalışıyor" olması, son "görüşmeler" in "demokratik özerklik" talebinden daha geri olan "AB yerel yönetimler şartı"yla sınırlı kalacağını söylemek pek yanlış olmayacaktır.

Bu "süreç"te (ya da "İmralı süreci"nde) nelerin "müzakere" edileceğini, hangilerinde "anlaşma" sağlanacağını hiç kimse bilmemektedir. Tefeci-tüccar zihniyeti ile A. Öcalan'ın pragmatizmi gözönüne alındığında, bunun "kıran kırana" bir "pazarlık" olacağı söylenebilir.

Burada yapılan "görüşmeler" in ya da "müzakereler" in yahut "pazarlıklar" in ne olduğu ve nasıl sonuçlanacağı bilinemese de, bunlardan Kürt ulusal sorununu çözümlenecek bir sonucun çıkmayacağı kesindir.

Bu kesinlik içinde hemen herkesin konuştuğu, tartıştığı konu ise, bu "süreç" in ("barış süreci"nin) nasıl evrileceği ve bundan hangi tarafın (AKP mi? PKK mi?) kârlı çıkacağıdır.

Diğer "merak edilen" konu ise, kimin kimi "kandıracağı", sonuçta "taktik hevalım" sözünü hangi tarafın (AKP ya da PKK) söyleyeceğidir.

Elbette bu "merak" ve "ilgi" konusu olan yanların dışında, Kuzey Irak'taki Barzani'nin Kürt "federe devleti"nin geleceği, AKP iktidarı koşullarında Türkiye ile bir "federasyon" gidip gitmeyeceği, bu "çözüm görüşmeleri"nin Amerikan emperyalizminin "Büyük Ortadoğu Projesi"nin neresinde yer aldığı, PKK'nin silah bıraktığı koşullarda "TC"nin nasıl "oyunlar" oynayacağı ("Osmanlı da oyun bitmez") konuları da bulunmaktadır.

Yine de "iç politika" açısından en çok "merak" ve "ilgi" konusu olan, 2013 yerel seçimleri ve ardından 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimi ve 2015 genel seçimleri döneminde AKP'nin, geçmişte yaptığı gibi, PKK'yi uzun süreli bir "ateş-kese" yönelterek kendi çıkarları için kullanmasıdır. "İmralı", yani A. Öcalan, "tahliye edilme" umu-

duyla bu amaçlar için "kullanılan" bir "unsur" olmaktadır. 12 Eylül 2010 Anayasa Referandumu'nda olduğu gibi.

Bilindiği gibi, 2010 Anayasa Referandumu, %58 "evet" ve %42 "hayır" oyuyla sonuçlanmıştır. Referandumun en tipik özelliği, BDP'nin "boykot" ilan etmesidir. Gerekçesi de, "demokratik anayasa" talebini karşılamadığıdır.

Oysa, "boykot kampanyası" boyunca "Tayyip seni sandığa gömeceğiz" söylemini tutturan BDP'nin oy oranı %7 civarındadır. Bu kesim sandığa gittiğinde "hayır" oyu kullanacağı da ortadadır. Bu durumda, 2010 Anayasa Referandumu'nda "evet" oyları ile "hayır" oylarının başa baş olacağı kesindir.

Bugün artık biliyoruz ki, BDP'nin referandumda "bitaraf" kalışının arka planında "Oslo Görüşmeleri" yatmaktadır. Böylece BDP, daha doğrusu A. Öcalan ve PKK, "boykot" adı altında AKP'nin yargıyı ele geçirmesini sağlamıştır. Bu da, A. Öcalan'ın, PKK'nin ve BDP'nin Türkiye'de "demokrasi ve demokratik hak ve özgürlükler" sorunu olarak *sadece* Kürtlere belli ("pazarlık" konusu olan) haklar verilmesiyle ilgilendiklerini tanıtlamaktadır.

"Oslo görüşmeleri"nden sonra AKP'nin bu "yeni" görüşme politikasının, sadece 2013-2015 yıllarını kapsayan "orta vadeli" bir "taktik yaklaşım" olup olmayacağı pek de önemli değildir. Önemli olan, Kürt ulusal sorununun, "toprak, bayrak ve devlet talebi" olmaksızın, Ahmet Türk'ün deyişiyle, "devleti zorlamayacak talepler" çerçevesinde geçirilmesi ve bunun PKK tarafından kabul edilmesidir.

Bunun yanında, PKK'nin 1993'ten bugüne kadar ilan ettiği tüm ateş-keslerin kendi koşullarının zorlaşmasıyla bağlantılı "taktik tavrı" olduğu da açıktır.

Bu durumda iki "şark kurnazı"nın yağlı güreş tuttuğu bile söylenebilir. Bu güreşte, hangisinin hangisini aldedeceğinden çok, hangisinin hangisini daha çok kullanacağı önem taşımaktadır.

Yine de PKK (ya da BDP) içindeki ve "medya"daki "aydınlar", "akan kanın duracağı", "analarn ağlamayacağı" bir "barış"ın Türkiye'ye demokrasi getireceğine inanmaktadırlar. Hasan Cemal'in "gözlemi"nden yola çıkarsak, A. Öcalan bugüne kadar kendisini "kullandırmış", ama o da "kullanılan kullanmıştır". Bu açıdan bakılınca, bir

kez daha “taktik hevalım” tutumu ağır basmaktadır. Öte yandan Recep Tayyip Erdoğan ve mehteran takımı, Türkiye tarihinin görüp görebileceği en “marifetli” takıyycisidirler. Gerçek amaçlarını ve yüzlerini gizlemekte ustalaşmışlardır. Bu açıdan bakıldığında da, “takiyye” yapıldığı açıktır.

Yukarda da ifade ettiğimiz gibi, “İmralı görüşmeleri”nin yanında, Kuzey Irak’taki Barzani yönetimi ve Suriye’deki Kürt varlığı ve PYD olgusu, “Kürt sorunu”nu uluslararası boyutlara taşımaktadır. Bu yönüyle de ABD ve AB “İmralı görüşmeleri”nin arkasındaki asıl güç olarak ortaya çıkmaktadır.

Bütün bu “merak ve ilgi konusu” olan yanlar ne olursa olsun, varolan tek gerçek “Kürt sorunu” olarak adlandırılan sorunun, Kürt ulusal sorunu olduğu gerçeğidir. Bu da, ETA ya da İRA örnekleriyle çözümlenemeyecek bir sorun olduğunu gösterir. Her zaman ve her yerde yinelediğimiz gibi, Kürt ulusal sorunu, ancak Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkının tanınmasıyla çözümlenebilir. Bu doğrultuda, öncelikle Kürt ulusunun kendi kaderini belirlemeye hakkı olduğu kabul edilmelidir. Buna para-

lel olarak, *sadece* Kürtlerin katılacağı bir referandumla Türkiye’den ayrılıp (ayrı devlet kurma) ayrılmayacaklarının kararlaştırılması gerekir.

Bu referandum sonucunda Kürt ulusu aynı bir devlet kurma yönünde bir karar alırsa, tüm ulusal sorunlar, dil, kültür, eğitim, ekonomi, maliye, savunma vb. sorunlar kendilerine ilişkin ve kendileri tarafından çözümlenecektir.

Referandum sonucunda Türkiye’yle birleşme, birlikte olma yönünde bir sonuç çıkarsa, Türk ve Kürt ulusunun karşılıklı, eşit koşullarda ve demokratik hak ve özgürlükler temelinde sorunları ele almaları ve çözümleri olanaklı olacaktır.

Kürt ulusunun kendi kaderini belirleme hakkı tanınmaksızın ve buna paralel “birlik ya da ayrılık” konusunda Kürt halkının özgür iradesiyle karar alması sağlanmadıkça, uzlaşmalarla, pazarlıklarla, tüccar zihniyetiyle ya da pragmatist yaklaşımlarla, belki “Kürt sorunu” çözümlenebilse de, Kürt ulusal sorunu çözümlenmeden olduğu gibi kalacaktır.

“Birlik gereğini ne kadar çok kavırsak, tam birlik olmaksızın otokrasiye karşı uyumlu bir saldırıya girişmenin olanaksız olduğuna ne kadar çok inanırsak, siyasal sistemimizin koşulları altında mücadelenin merkezileşmiş bir örgüte gereksinimi olduğu o kadar açık olacaktır – ‘basit’, ama aldatıcı ve temelde derinliğine yanlış çözümlerle tatmin olmaya o kadar az eğilim göstereceğiz. Yabancılaşmanın zararları kavranılmadıkça ve proleter parti kampındaki bu yabancılaşmayı her ne pahasına olursa olsun kesin biçimde sona erdirmeye arzusu taşımadıkça, ‘federasyon’ türü bir incir yaprağına hiç de gerek yoktur; ilgili ‘taraf’lardan birisinin çözümü gerçekten arzulamadığı bir sorunu çözmeye çalışmanın hiçbir yararı yoktur. Bu durumda, otokrasiye ve giderek daha da birlik haline gelen uluslararası burjuvaziye karşı otokrasi tarafından ezilen tüm milliyetlerin proleterleri tarafından yürütülen mücadelenin başarısı için merkezîyetçiliğin temel olduğunu, bırakalım de-neyimin ve gerçek hareketin dersleri kanıtlasın.”

Lenin

Iskra, No: 44,
15 Temmuz 1903

Günlük Gazete Modası

Önceleri, 1960'larda "solcu gazete" olarak *Cumhuriyet* ve *Akşam* vardı. 1970'lerde *Akşam* sağa savrulurken, *Cumhuriyet*, iç çatışmalarla da olsa varlığını sürdürdü. 1975'te İsmail Cem *Politika* gazetesini çıkarttı. (1980'lere gelirken mülkiyeti DİSK'e geçen *Politika* T"K"P'lilerin "günlük yayın organı" oldu.) Ardından, 12 Eylül'ün arifesinde "Devrimci" Yol, "*Demokrat*" gazetesıyla günlük gazete furçasına katıldı. Ancak 12 Eylül'le birlikte *Politika* ve *Demokrat* "tarih" oldu. Böylece *Cumhuriyet* gazetesini uzun yıllar tek "solcu gazete" olma ünvanını sürdürdü.

Sonra "globalizm" geldi. Bu kez "kılıç artıkları", Dinç Bilgin'in desteğinde "*Yeni Yüzyıl*"la "sol" görünümüne bir gazete ortaya çıkardılar. Bu da fazla uzun ömürlü olmadı. Her ne kadar "solcu gazete" kabul edilmese de, "neo-liberal solcular"ın yayın organı olarak "*Radikal*" 1996'da sahneye çıktı. 1995 yılında eski solculardan "sosyal-emperyalizm"ci bir kesim *Evrensel* gazetesini yayınlamaya başladı. Böylece *Cumhuriyet*'in "solcu gazete" tekeli sona erdi.

2004 yılında eski DY'liler *Demokrat* gazetesini günlerinin özlemiyle *Birgün* gazetesini çıkartarak günlük "solcu" gazete sayısını üçe çıkardılar.

Haziran 2007'de Aydın Doğan'ın "*Gözcü*" gazetesinin yerini "*Sözcü*" aldı. ("Ulusalçılar"ın "yayın organı" olarak damgalanan *Sözcü*'ye "alternatif" olarak "misyon gazetesi" *Taraf* Kasım 2007'de yayına başladı.)

Mart 2011'de *Aydınlık*, "solcu ve ulusalcı gazete" olarak yayınlanmasıyla birlikte günlük gazete çıkarma modası birden hızlandı. Bunda *Aydınlık* gazetesinin 60 binleri bulan tirajı "itici güç" oldu.

2012 başlarında *Yurt* gazetesi yayınlandı ve 50 bin tiraja ulaştı.

Ve nihayetinde T"K"P adını kullanan SİP'liler 1 Ekim 2012'de "*Sol*" adlı gazeteyle günlük gazete modasına dahil oldular.

Bugün, "solcu"suyla, "ulusalcı"suyla altı (*Sözcü* dahil yedi) günlük gazete yayınlanmaktadır. Ve şimdi bunların tiraj "yarışı" sahneye çıkmaktadır. Burada göze "batanlar" *Taraf* ve "*Sol*" gazetesi olmaktadır.

Günlük Ortalama Gazete Tirajları						
	1 Ekim-7 Ekim 2012	26 Kasım-2 Aralık 2012	17 Aralık-23 Aralık 2012	31 Aralık 2012-6 Ocak 2013	14 Ocak-20 Ocak 2013	21 Ocak-28 Ocak 2013
Aydınlık	62.555	59.705	59.150	61.039	62.015	61.887
Yurt	51.844	49.866	49.472	50.536	50.589	54.398
Cumhuriyet	51.083	50.827	52.188	50.465	50.666	52.224
Sol Gazetesi	23.912	16.129	23.535	27.399	31.450	29.187
Birgün	6.760	7.356	6.992	7.206	7.791	7.688
Evrensel	6.288	5.967	6.052	6.180	5.633	7.146
Toplam	202.442	189.850	197.389	202.825	208.144	212.530
Sözcü	306.272	281.095	285.928	292.488	277.666	275.814
Taraf	50.939	53.028	60.698	67.301	74.066	76.198
Radikal	26.262	23.745	23.890	24.916	25.143	24.105
<i>Toplam Gazetelerin Traji</i>	<i>4.642.431</i>	<i>4.849.568</i>	<i>4.928.835</i>	<i>5.221.033</i>	<i>4.969.364</i>	<i>5.003.863</i>

İnternet Adresi:

www.kurtuluscephesi.com
www.kurtuluscephesi.org
www.kurtuluscephesi.net

E-Posta Adresi:

kurcephe@kurtuluscephesi.org
erisyayinlari@kurtuluscephesi.org

- MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM I**
MAHİR ÇAYAN: **KESİNTİSİZ DEVRİM II-III**
İLKER AKMAN: **MEVCUT DURUM VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **TÜRKİYE DEVRİMİNİN ACİL SORUNLARI-I**
*** **OLİGARŞİ NEDİR?**
*** **MARKSİZM-LENİNİZM BİR DOĞMA DEĞİL, EYLEM KILAVUZUDUR-III**
*** **THKP-C/HDÖ VE 15 YIL**
*** **POLİTİKLEŞMİŞ ASKERİ SAVAŞ STRATEJİSİ VE DEVRİMCİ TAKTİĞİMİZ**
*** **GRAMSCİ ÜZERİNE**
*** **REVİZYONİZMİN REVİZYONU**
*** **ULUSAL SORUN ÜZERİNE**
*** **“BDS”:** BİR PRAGMATİK SAPMA
*** **“YENİ” OPORTÜNİZM ÜZERİNE**
*** **ZAFER BİZİM OLACAKTIR!** [Ankara Davası Savunması]
*** **DEVİRİM PROGRAMLARI**
*** **RUS DEVRİMİNDEN ÇIKAN DERSLER**
*** **ESKİ BİR GERİLLANIN “EMEK”İ**
*** **PASS VE “YENİ ÇÖZÜM”ÜN FIRSATÇILIĞI**

DEVİRİMCİ MARŞLAR VE EZGİLER

- DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM** [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-I]
DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE EKONOMİK BUNALIM II [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-III]
LAİKLİK VE ŞERİATÇILIK ÜZERİNE [Kurtuluş Cephesi Seçmeler-II]
TARİHTE, GÜNÜMÜZDE VE DEVRİMCİ MÜCADELEDE KADINLAR

